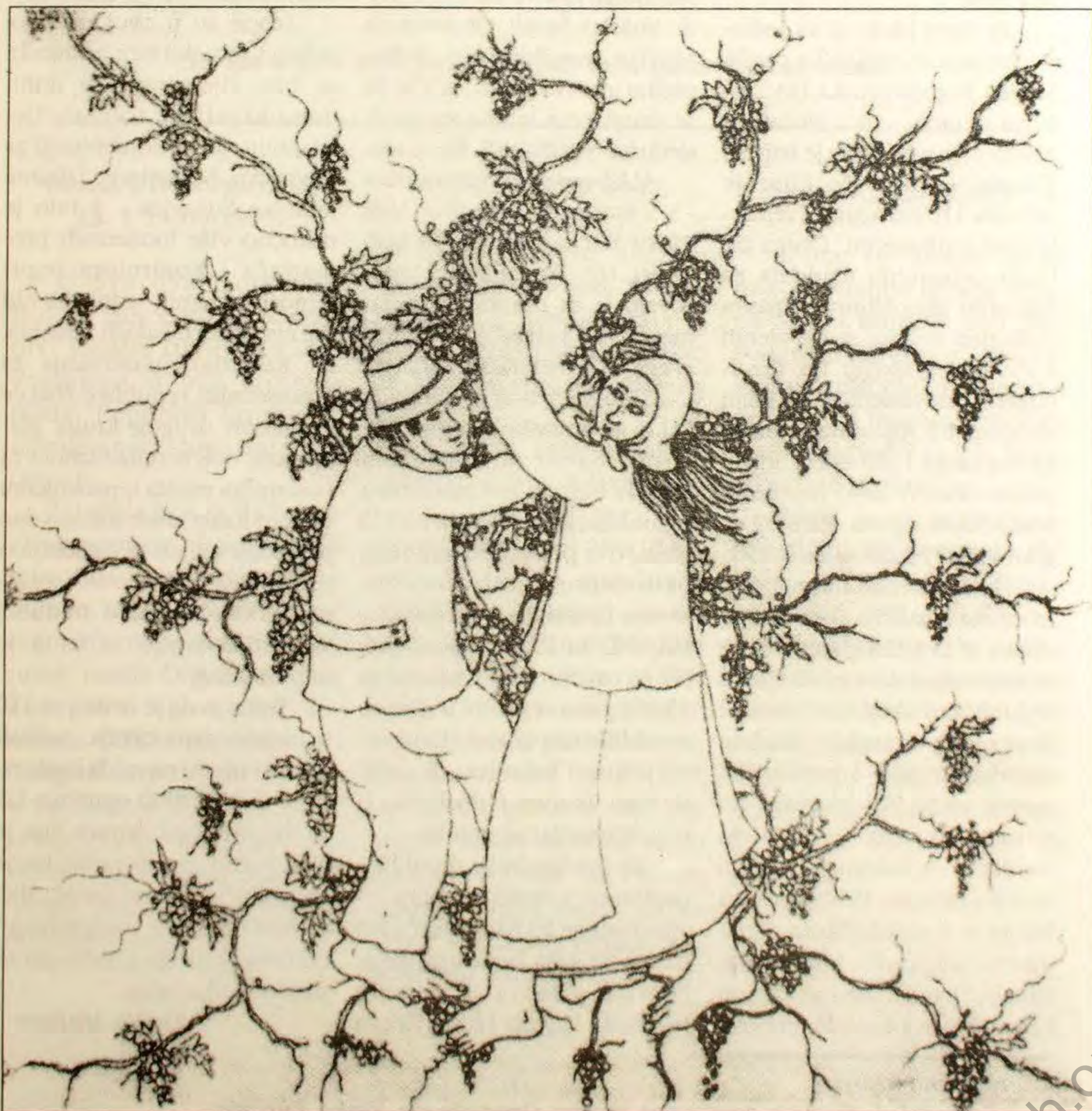

GLAS

GLASILO DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

RAVNICE

Izbori '97

PREDSJEDNIK SRBIJE SE BIRA U DRUGOM KRUGU

U Srbiji su 21. rujna istovremeno održani izbori za narodne poslanike republičkog parlamenta i predsjednika republike.

Na birališta širom republike je izišlo 3.973.029 birača što iznosi 57,47% ukupnog biračkog tijela.

Za lijevi blok, tj. za jedinstvenu listu Socijalistička partija Srbije - Jugoslavenska ljevica - Nova demokracija - Slobodan Milošević, glasovalo je najviše glasača - 1.415.456 čime je osvojila 110 mandata u republičkom parlamentu. Druga po broju ostvarenih mandata za Narodnu skupštinu je Srpska radikalna stranka sa osvojenih 1.159.868 glasova. Po rezultatima glasovanja SRS će imati ukupno 82 mandata. Nakon lijevog bloka i SRS slijedi Srpski pokret obnove sa 45 osvojenih poslaničkih mjesta. Za SPO su glasovala 793.224 glasača.

Na ovim parlamentarnim izborima Koalicija „Vojvodina” dobila je 112.215 glasova čime je sebi osigurala 4 poslanika u republičkoj skupštini, dok je Savez vojvođanskih Mađara također osvojio 4 poslanička mjesta sa 50.960 glasova. Na ovim izborima je lista za Sandžak - dr. Sulejman Ugljanin osvojila ukupno 49.486 glasova što joj je u republičkom parlamentu osiguralo 3 mandata. Stranka Demokratska alternativa i Demokratska koalicija Preševo

- Bujanovac dobile su po jedno mjesto poslanika u skupštini Srbije.

Što se pak izbora predsjednika Srbije tiče, za što se kandidiralo čak 17 kandidata, najviše glasova je osvojio predstavnik lijevog bloka SPS-JULJ-ND Zoran Lilić te kandidat SRS dr. Vojislav Šešelj. Obzirom da nijedan kandidat nije dobio većinu glasova birača, održat će se drugi krug izbora za predsjednika republike 5. listopada.

U Izbornoj jedinici Subotica - 5, u koju spada Subotica, Mali Idoš i Bačka Topola, od upisanih 165.102 glasača, glasovalo je za republički parlament 89.895 glasača, što iznosi svega 54,44% biračkog tijela.

U ovoj izbornoj jedinici, kako je objavila Izborna komisija, Savez vojvođanskih Mađara osvojio je 3 mandata u republičkoj skupštini sa 26.122 glasa, dva poslanička mjesta u parlamentu dobila je jedinstvena lista lijevog bloka SPS-JULJ-ND sa 17.174 glasa, dok je SRS osvojio jedan mandat sa 13.953 glasa. Tako će u novom republičkom parlamentu izboru jedinicu Subotica - 5 predstavljati ukupno 6 poslanika u tri parlamentarne stranke.

Za predsjednika republike u izbornoj jedinici Subotica - 5 glasovalo je 89.874 glasača što iznosi 54,43% biračkog tijela. Najviše glasova je osvojio kandidat lijevog bloka Zoran

Lilić - 27.937 glasova. Za njim slijede kandidat SPO Vuk Drašković sa osvojenih 14.927 glasova te kandidat SRS dr. Vojislav Šešelj sa 13.916 glasova. Kandidat Koalicije „Vojvodina” Mile Isakov u izbornoj jedinici Subotica - 5 dobio je 13.200 glasova.

Izbori su u ovoj izbornoj jedinici protekli bez primjedbi sa bilo čije strane, u duhu demokracije i tolerancije, istaknuto je na konferenciji za novinstvo. Na teritoriju Izborne jedinice Subotica - 5 bilo je nazočno više inozemnih promatrača i kontrolora regularnosti izbornih radnji, ali niti oni nisu imali nikakvih zamjerki.

Rezultati glasovanja za predsjednika republike znat će se nakon drugog kruga glasovanja, dok rezultati izbora za poslanička mjesta u parlamentu govore kako nitko nije osvojio potrebnu većinu za samostalno nastupanje. Kako će teći suradnja i odlučivanje u budućoj skupštini Srbije za sada je nepoznanica.

Istina je da je ljevica sa 110 mandata najutjecajnija, radikali za sada niječu moguću koaliciju sa SPO, dok SPO optužuje DS za opstrukciju izbora što je omogućilo uspon radikalizma na političkoj sceni Srbije. SPO ujedno najavljuje „uzdržavanje” od drugog kruga glasovanja za predsjednika Srbije.

Lidija Molzer

Naslovna strana:

„Berba” I. L. Croata, zavičajna zbirka Donacije dr. Vinka Perčića

VIJESTI

DOBROTVORNA ZAJEDNICA „AMOR VINCIT” SUBOTICA

ORGANIZIRA VELIKU SABIRNU AKCIJU
POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA

Približava se zima, a mnogi ljudi će je teško podnijeti i zavise od solidarnosti drugih ljudi, pa i naših aktivista, koji mogu podijeliti samo ono što su prikupili od ljudi dobre volje. Mi znamo da ste to Vi i da ćete dati jedan dio Vaše žetve za one koji su siromašniji od Vas. Lakše je darivati nekoga, nego li moliti za pomoć! Molimo Vas, budite široka srca.

Ako želite pomoći, javite se na telefon 21-212 ili osobno u prostorijama „Amor vincit”, Harambašićeva br. 5 u Subotici, ponedjeljkom i srijedom od 15,00 do 17,00 sati te petkom od 10,00 do 12,00 sati.

Hvala u ime svih onih kojima Vaša pomoć puno znači!

**Bosna i Hercegovina,
13. i 14.09.1997.**

U ova dva dana su u Bosni i Hercegovini održani prvi lokalni izbori i to istovremeno u oba njezina dijela: Republici Srpskoj te muslimansko-hrvatskoj Federaciji.

Izbjegla lica sa tla Bosne i Hercegovine glasovali su u mjestima gdje privremeno borave. Iako je objavljivanje rezultata najavljeno za 20. rujna, misija Organizacije za Europsku sigurnost i suradnju (OESS-a), koja je i nadgledala protekle izbore, u Sarajevu je objavila da se priopćavanje konačnih rezultata glasovanja iz „tehničkih razloga” odgađa za početak listopada.

Poljska, 21.09.1997.

U Poljskoj su održani parlamentarni izbori, za koje je poljski predsjednik u predizbornioj kampanji kazao da su od velikog nacionalnog interesa.

Rezultati ovih nedeljnih poljskih izbora objavljeni su već dan nakon glasovanja, a potom potvrđeni dva dana kasnije. Najviše mandata u poljskom parlamentu osvojila je Izborna akcija Solidarnost za koju je glasovalo 33,83% glasača, dok se na drugom mjestu nalazi Savez demokratske ljevice sa 27,13% osvojenih glasova. Iza nje slijedi Poljska narodna stranka sa nešto više od 7%, po čemu će ipak moći sudjelovati u podjeli mandata u poljskom Parlamentu.

Sombor, 23.09.1997.

Danas se doznaje da su nakon detaljne istrage organa SUP-a uhićena dva lica, stanovnici Svetozar Miletića, koji su rušili nadgrobne spomenike na mjesnom groblju u noći između 4. i 5. kolovoza ove godine.

Riječ je o osamnaestogodišnjem Draganu Hrakču, te jednom malodobnom licu.

Da posjetimo, u noći s početka kolovoza, ova dva mladića, kako navode i istražni organi u priopćenju, srušili su nekoliko nadgrobničkih spomenika obitelji Škrabalo, Vidaković, te Sekereš.

POSTIGNUT SPORAZUM PLAVŠIĆ - KRAJIŠNIK

Beograd, 24. 09 1997.

Uz nazočnost predsjednika SR Jugoslavije Slobodana Miloševića, predsjednica Republike Srpske Biljana Plavšić te član Predsjedništva Bosne i Hercegovine Momčilo Krajišnik potpisali su u Beogradu sporazum koji predstavlja ujedno i svojevrsan dogovor o održavanju vanrednih parlamentarnih i predsjedničkih izbora u Republici Srpskoj. Prema dogovoru, vanredni parlamentarni izbori održat će se 15. studenog, a predsjednički 7. prosinca ove godine.

Što se potpisivanja sporazuma uz posredovanje Miloševića tiče, komentari su različiti. U svakom slučaju, ocjenjuje se da njegovo potpisivanje predstavlja svojevrsan zaokret u borbi za prevlast u srpskom entitetu Bosne i Hercegovine između Biljane Plavšić i Momčila Krajišnika i na svoj način znači njihovo izmirenje. Uz to se naglašava da je dosadašnja situacija u Republici Srpskoj u velikoj mjeri značila ozbiljnu prijetnju miru i potpisanim obvezama, a kulminaciju je dostigla odlukom predsjednice Plavšić da raspusti Skupštinu RS i raspiše nove parlamentarne izbore što je izazvalo raskol i unutar legalnih institucija.

Izravni Miloševićev pregovarač sa Biljanom Plavšić u Banja Luci „o pitanjima koja predstavljaju pretnju sprovođenju Daytonskog sporazuma” bio je Jovica Stanišić, šef Državne sigurnosti Republike Srbije.

Beograd, 25.09.1997.

Drugi krug izbora za predsjednika Republike Srbije održat će se 5. listopada na teritoriji čitave republike, priopćila je republička Izborna komisija. U drugom krugu glasovanja građani će birati predsjednika Srbije između Zorana Lilića, kandidata lijevog bloka SPS - JULJ - ND i Vojislava Šešelja kandidata Srpske radikalne stranke.

U prvom krugu glasovanja ova dva kandidata su osvojila najveći broj glasova birača, ali niti jedan od njih nije osvojio potrebnu većinu.

Priština, 25.09.1997.

Već nekoliko dana na stotine mladih Albanaca mirno se šetaju, u zadnjim godinama napuštenom, glavnom prištinskom ulicom „Korzo”-om. Ovom ulicom se šetaju dva sata, a potom se vraćaju u mjesta odakle su došli. Riječ je, kako mediji prenose, o organiziranom protestu „Unije studenata” čiji će pripadnici silom zauzeti sveučilišne objekte na Kosovu.

Također se ističe kako je riječ o već poznatom scenariju manipuliranja mladim Albancima. U isto vrijeme se naglašava kako su pojačane terorističke akcije albanskih separatista.

Na sve ove provokacije, nadležni državni organi odgovorit će potrebnim mjerama.

**POZIVAMO ŠTOVANE ČITATELJE
DA SE PRETPLATE NA GLASILO STRANKE DSHV
„GLAS RAVNICE”**

**GODIŠNJA PRETPLATA
ZA TUZEMSTVO IZNOSI 72,00 DINARA,
A ZA INOZEMSTVO 180,00 DINARA.**

AKTUALNO

Piše: mr. Bela Tonković

OVAKO GOSPODINE MINISTRE

Politika Ekspres je 28.8.1997. prenijela izjavu ministra bez portfelja u vladi Republike Srbije g. Ivana Sedlaka u kojem je on govorio o razgovoru s nama 11.8.1997. G. Sedlak je u tom interviu, između ostalog, izjavio da smo se dogovorili „da će osnova principa biti položaj Srba u Hrvatskoj za reguliranje položaja Hrvata u SRJ”. Nadalje je izjavio da je „položaj Hrvata u SRJ puno bolji od položaja Srba u Hrvatskoj”.

Gospodine ministre, nismo se tako dogovorili!

Dogovorili smo se da će temelj za uređenje statusa Hrvata u SRJ biti međunarodni dokumenti, kako je to određeno i u točki 8 Sporazuma o normalizaciji odnosa između SRJ i Hrvatske. Još ste nas Vi, g. ministre, upozorili da ne čeznemo za situacijom Srba u Hrvatskoj. Osim toga složili smo se u mišljenju da ostvarenje tih prava treba teći recipročno. Reciprocitet je upravo u tomu!

Mi ne možemo prihvatiti politiku koja nas nastoji pretvoriti u „bakšiš za potkusurivanje”. Naša prava u SRJ moraju se osigurati bezuvjetno, kao što i Hrvatska osigurava Srbima u Hrvatskoj sva manjinska prava bez obzira što SRJ stalno izbjegava svoje obveze prema Hrvatima.

Evo kako stvarnost izgleda:

USPOREDBA**ostvarivanja prava hrvatske nacionalne zajednice u SRJ i srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj****ODNOS DRŽAVE PREMA****Srbima u Republici Hrvatskoj****Hrvatima u SR Jugoslaviji****ZAKONODAVNA RAZINA**

Uredbe Ministarstva prosvjete i športa

Zajamčen direktni parlamentarni mandat

Nema direktnog parlamentarnog mandata

Zajamčena mjesta pomoćnika ministara i podžupana

Predstavnik Hrvata nema ni u kakvoj vladi

Zajamčeno nacionalno vijeće

Nema zakonskog osnova za nacionalno vijeće

Vlastite općine u istočnoj Hrvatskoj

Granice općina su tako krojene da Hrvati nisu nigdje ni u relativnoj većini

AMNESTIJA

Potpuna i pod međunarodnom kontrolom

Nepotpuna, bez međunarodne kontrole

Ovako izgleda stvarnost gospodine ministre! Što se tiče kulturno-prosvjetne autonomije, Hrvati će je imati i u SRJ. Onemogućavanje kulturne autonomije je nerazumno opiranje neminovnom tijeku razvoja događaja.

DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA U VOJVODINI

MEMORANDUM

VLADI REPUBLIKE SRBIJE O RJEŠENJU HRVATSKOG PITANJA

1. UVOD

Hrvati u Saveznoj Republici Jugoslaviji (SRJ) i Republici Srbiji (RS) kao konstitutivnoj članici SRJ, žele biti punopravni građani SRJ i ujedno i nadalje biti integralni dio hrvatskoga naroda. Kao kolektivitet oni čine hrvatsku nacionalnu manjinu u SRJ jer

- žive kao autohtono pučanstvo na teritoriji RS;
- brojčano su manji od većinskoga naroda;
- državljanima su SR Jugoslavije, tj. RS;
- razlikuju se po svojim etničkim, jezičnim i kulturnim osobinama od većinskoga naroda;
- nastoje zadržati svoje vlastitosti i identitet.

Priznanje i uređenje statusa nacionalne manjine kao i prava i obveze jamče i uređuju se zakonodavstvom Savezne Republike Jugoslavije i Republike Srbije koje mora biti u skladu s međunarodnim normama kao i međudržavnim sporazumima između SR Jugoslavije i Republike Hrvatske. U stvaranju zakonske regulative kao i u sklapanju međudržavnih sporazuma hrvatska nacionalna zajednica zahtijeva, aktivno sudjelovanje putem svojih legitimnih predstavnika.

Prava koja se stiču temeljem pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini u SRJ ostvaruju pojedinci za sebe kao

i u zajednici s drugima, tj. kao kolektivitet.

2. PRAVNI TEMELJI

2.1 MEĐUNARODNI DOKUMENTI

Pravni temelj uređenja statusa hrvatske nacionalne manjine u SRJ, tj. RS, kao i specifičnih prava osoba hrvatske nacionalnosti i kolektivnih prava hrvatske nacionalne manjine kao takve čine međunarodne obveze koje je SRJ kao nasljednica SFRJ i prijašnjih država na njezinoj teritoriji do sada prihvatila ili će to u buduću učiniti. Među tim obvezama posebno želimo ukazati na obveze iz Sporazuma o normalizaciji odnosa SR Jugoslavije s Republikom Hrvatskom.

Nadalje, posebno želimo naglasiti da Zaštita nacionalnih manjina i prava i sloboda osoba koje pripadaju nacionalnim manjinama integralni je dio međunarodne zaštite ljudskih prava.

2.2. USTAV I ZAKONI SRJ

„Savezna Republika Jugoslavija priznaje i jamči slobode i prava čovjeka i građanina koje priznaje međunarodno pravo” (čl.10).

Građani su jednaki bez obzira na nacionalnu pripadnost, rasu, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje (...) (čl.20).

„Savezna Republika Jugoslavija priznaje i jamči prava nacionalnih manjina na očuvanje, razvoj i izražavanje njihove etničke, kulturne, jezičke i druge posebnosti, kao i na upotrebu nacionalnih simbola, u skladu sa međunarodnim pravom” (čl. 11).

„Na područjima Savezne Republike Jugoslavije gdje žive nacionalne manjine u službenoj upotrebi su i njihovi jezici i pisma, u skladu sa zakonom” (čl. 15).

„Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na školovanje na svome jeziku, u skladu sa zakonom.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na javno obavještanje na svome jeziku” (čl. 46).

„Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo da, u skladu sa zakonom, osnivaju prosvjetne i kulturne organizacije ili udruženja...”(čl. 47).

„Pripadnicima nacionalnih manjina jamči se pravo da uspostavljaju i održavaju nesmetane međusobne odnose u Saveznoj Republici Jugoslaviji i van njezinih granica s pripadnicima svoje nacije u drugim

DOKUMENTI

državama i da sudjeluju u međunarodnim nevladinim organizacijama..."(čl. 48)

„Svakome se jamči pravo da u postupku pred sudom ili drugim državnim organom ili organizacijom koja u obavljanju javnih ovlaštenja odlučuje o njegovim pravima i dužnostima upotrebljava svoj jezik i da se u tom postupku upozna s činjenicama na svome jeziku” (čl. 49).

„Slobode i prava čovjeka i građanina ostvaruju se, a dužnosti ispunjavaju na osnovu Ustava.

Zakonom se može propisati način ostvarivanja pojedinih sloboda i prava čovjeka i građanina kad je Ustavom to predviđeno ili kad je neophodno za njihovo ostvarivanje” (čl. 67).

„Slobode i prava priznate i zajamčene ovim Ustavom uživaju sudsku zaštitu” (čl. 67)

2.3. USTAV I ZAKONI REPUBLIKE SRBIJE

„Građaninu se jamči sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti i kulture i sloboda upotrebe svoga jezika i pisma” (čl. 49).

„Na područjima Republike Srbije gdje žive narodnosti u službenoj upotrebi su (...) i njihovi jezici i pisma, na način utvrđen zakonom” (čl. 8).

„Osigurava se sudska zaštita sloboda i prava zajamčenih i priznatih Ustavom” (čl. 12).

„Građani su jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira

na (...) nacionalnu pripadnost (...)” (čl. 13).

Pripadnici drugih naroda i narodnosti imaju pravo na obrazovanje na svome jeziku, u skladu sa zakonom” (čl. 32).

3. TEMELJNA LJUDSKA PRAVA

3.1. UBIJENI I OTETI

„Život čovjeka je neprikosnoven” (čl. 14).

Do sada nisu riješeni slijedeći slučajevi:

Mato Abjanović, rođ. 1948.

Ivica Abjanović, Matin brat

21.9.1991. pripadnici SUP-a odvođe ih iz njihove kuće u Moroviću, općina Šid, bez ikakvog obrazloženja.

Ivica je nakon toga navodno viđen u logoru u Stajićevu.

Obojici se izgubio svaki trag.

Stipan Đurkov

Srpske paravojsne snage iz Hrvatske odvele su ga 21.9. 1991. s radnoga mjesta u Sonti, općina Apatin. Kasnije je viđen u zatvoru u Erdutu (okupirani dio Hrvatske). Izgubljen je svaki trag o njemu.

Petar Živanović, rođ. 1948.

iz Kukujevaca, općina Šid. Navodno je viđen u kaznionici u Srijemskoj Mitrovici.

Ljubomir Kuraja

iz Beške, općina Nova Pazova.

Navodno je viđen u kaznionici u Srijemskoj Mitrovici.

Josip Janiček

U Sotu je u rano proljeće 1994. Sabo Igor iz nacionalističkih pobuda ubio Josipa Janičeka.

Živko Litrić (star 59 g.).

Pod nepoznatim okolnostima ubijen je u Srijemskoj Mitrovici 13.8.1995.

3.2. PROGON

„Građanima se jamči sloboda kretanja i nastanjanja” (čl. 17).

Od 1991. godine pod pritiscima i terorom je moralo oko 50.000 Hrvata napustiti Republiku Srbiju. Uredbom saveznog Ministarstva za saobraćaj i veze od 16.11.1994. onemogućen je povratak izbjeglih Hrvata u SRJ. Do danas se nitko nije mogao vratiti.

„Jamči se pravo nasljeđivanja” (čl. 34).

Zakonom Republike Srbije o nasljeđivanju zamrznuto je pravo nasljeđivanja onima koji su zbog odbijanja sudjelovanja u ratu napustili državu. Osim toga prognani i iseljeni Hrvati ne mogu raspolagati svojom imovinom u SRJ i RS.

3.3. AMNESTIJA I POVRATAK IZBJEGLIH

„Građanima je zajamčeno (...) pravo da napuste Republiku Srbiju i u nju da se vrate” (čl. 17).

Do sada se nije mogao vratiti niti jedan Hrvat koji je prognan ili je izbjegao.

3.4. DRŽAVLJANSTVO

„Građanin Republike Srbije ima državljanstvo Republike Srbije.

DOKUMENTI

Građanin Republike Srbije ne može biti lišen državljanstva, prognan ili ekstradiran.

Građaninu Republike Srbije koji ima i drugo državljanstvo može se oduzeti državljanstvo Republike Srbije samo ako odbije da ispuni Ustavom određenu dužnost građanina" (čl47).

Ima mnogo slučajeva da su pripadnici MUP-a Republike Srbije na granici Hrvatima oduzeli hrvatske dokumente (domovnicu, putovnicu), a ima i više slučajeva da su Hrvatima oduzeli jugoslavenski pasoš i nisu ih pustili u državu.

Osim toga još uvijek je otvoreno pitanje državljanstva Hrvata koji su se naselili na teritoriji SRJ, tj. RS poslije 1.4.1947.

4. SPECIFIČNA PRAVA

Budući da se kriteriji definicije nacionalne manjine u potpunosti odnose na dio hrvatskoga naroda koji živi u Saveznoj Republici Jugoslaviji, taj dio hrvatskoga naroda je nacionalna manjina u SR Jugoslaviji i pripadaju mu slijedeća prava:

4.1. PRAVO NA PRIVATNU I JAVNU UPOTREBU HRVATSKOGA JEZIKA

Hrvatska nacionalna zajednica je u Vojvodini po brojnosti treća. U Vojvodini su u službenoj upotrebi i jezici nacionalnih manjina, pa i onih koji su po brojnosti daleko manji od hrvatske.

U mnogim općinama u Vojvodini Hrvati žive u velikom broju. Do sada je hrvatski jezik u službenoj upotrebi samo u Subotici.

4.2. PRAVO NA VLASTITE ODGOJNE I PROSVJETNE USTANOVE

Hrvati u RS nemaju nikakvih obrazovno-prosvjetnih ustanova kao što su vrtići, osnovne i srednje škole, visokoškolske ustanove za izobrazbu kadrova za specifične potrebe. Osim toga nemaju specifičnih znanstvenih ustanova, muzeja ni biblioteka.

4.3. PRAVO NA UDRUŽIVANJE I VLASTITE ORGANIZACIJE

4.4. PRAVO NA NEOMETANE VEZE IZMEĐU PRIPADNIKA ISTE NACIONALNE ZAJEDNICE I NA NEOMETANE VEZE S MATIČNOM DRŽAVOM

Ostvarenje prava pod 4.3, 4.4 i 4.5 još uvijek se uvelike ograničava djelatnošću organa državne bezbednosti, policije i finansijske policije. Smatramo da to mora prestati.

4.5. PRAVO NA INFORMACIJE (SKUPLJANJE, PRIJEM I DISTRIBUCIJE)

Ovo pravo samtramo da najbolje možemo ostvariti putem Kulturno-prosvjetne autonomije Hrvata u RS.

4.6. PRAVO NA PROPORCIONALNU ZASTUPLJENOST U ORGANIMA DRŽAVNE I JAVNE UPRAVE

Hrvata u državnoj upravi (sudstvu, policiji, državnoj administraciji, školstvu...) praktično nema.

4.7. PRAVO NA VLASTITO POLITIČKO ZASTUPSTVO

DSHV traži direktni mandat za Hrvate u skupštinama svih razina.

4.8. PRAVO NA PRIMJERENI OBLIK SAMOUPRAVE (AUTONOMIJE)

DSHV traži uređenje Kulturno-prosvjetne autonomije Hrvata u RS koje bi obuhvatalo područja:

prosvjete i obrazovanja, informativna sredstva koja država subvencionira i kulturne institucije.

5. ZAKLJUČAK

Na stvaranje realnih zakonskih i svih drugih uvjeta za ostvarivanje po međunarodnom pravu i vlastitim zakonodavstvom preuzetih obveza prema pridanicima hrvatske nacionalne manjine pojedinačno i hrvatskoj nacionalnoj manjini kao kolektivitetu, Savezna Republika Jugoslavija i Republika Srbija bi napravile veliki napredak u poštivanju temeljnih prava i sloboda čovjeka. To bi sigurno imalo i svojih pozitivnih odjeka u odnosu na međunarodni položaj SR Jugoslavije.

Subotica, 11.8.1997.

Predato ministru bez portfelja Ivanu Sedlaku kao predstavniku Vlade Republike Srbije u Beogradu, 11.8.1997.

**Beograd: radni posjet hrvatskog potpredsjednika Vlade
i ministra vanjskih poslova dr. Mate Granića SRJ**

POSTIGNUTI SPORAZUMI O VAŽNIM PITANJIMA

U Beogradu je 15. rujna ove godine došlo do susreta potpredsjednika Vlade i ministra vanjskih poslova Republike Hrvatske dr. Mate Granića i ministra vanjskih poslova Savezne Republike Jugoslavije Milana Milutinovića. Ministri su razgovarali o aktualnim temama normalizacije odnosa dviju država, među kojima je za Republiku Hrvatsku najprioritetnije pitanje zatočenih i nestalih osoba. Kao i u dosadašnjim razgovorima, i ovoga puta je to pitanje hrvatsko izaslanstvo stavilo u prvi plan.

Nadalje, razmatrane su odredbe više sporazuma i jednog protokola, koji su ovog puta bili predviđeni za potpisivanje od strane ministara Granića i Milutinovića.

Ovom prilikom je nakon radnog sastanka u Beogradu potpisan Sporazum o pograničnom prometu kojim se regulira režim prelaska granice od strane ljudi koji žive

u pograničnom predjelu sa obje strane granice, te roba. Ministri Granić i Milutinovi potpisali su i Sporazum o graničnim prijelazima. U Sporazumu su točno nabrojani granični prijelazi između Republike Hrvatske i SR Jugoslavije na koje se isti odnosi. Mora se napomenuti da se ovdje radi o graničnim prijelazima Republike Hrvatske sa Srbijom, dok granični prijelazi RH sa Crnom Gorom ovoga puta nisu bili predmet razgovora. Ovom prilikom je potpisan i Sporazum o međunarodnom cestovnom prijevozu, Sporazum o reguliranju graničnog željezničkog prometa, Sporazum o socijalnom osiguranju. Ovim posljednjim se regulira i pitanje mirovina. Među razmatranim i potpisanim sporazumima, nalazi se i Ugovor o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima koji sadrži regulativu po pitanju dokumenata.

Svaki od potpisanih sporazuma te protokol, u pot-

punosti reguliraju dotična područja na koja se odnose i sadrže potpise kako ministra vanjskih poslova RH dr. Mate Granića, tako i ministra vanjskih poslova SRJ Milana Milutinovića.

Na ovom susretu ministara Republike Hrvatske i SR Jugoslavije zaključeno je kako su potpisani sporazumi i protokol vrlo važni, te da se njihovim potpisivanjem otvaraju dalje mogućnosti suradnje dviju država te razmatranje čitavog niza novih pitanja. Dogovoreno je također da se razgovori nastave u najbližoj budućnosti te raspored o kojim će se daljim pitanjima pregovarati. Tako se zna da je potpisivanje trgovinskog sporazuma predviđeno za naredni susret ministra vanjskih poslova RH dr. Mate Granića i ministra vanjskih poslova SRJ Milana Milutinovića.

Lidija Molzer

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini-urednik: Lidija Molzer, Uređivački savjet: Lazar Merković, Milivoj Prčić, Marko Kljajić, Ivo Kujundžić, Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, I. Milutinovića 31, tel&fax: 551-348, žiro-račun.: 46600-603-4-3338 SPP Subotica, HRID Subotica. List je registriran kod Ministarstva za informacije Republike Srbije pod brojem 2087. Izlazi mjesečno. Tisak: studio „Bravo“, Braće Majera 43/a, 24000 Subotica

Godišnja pretplata za inozemstvo iznosi 180,00 dinara, a za tuzemstvo 72,00 dinara.

Obljetnice

STO GODINA U SLUŽBI GRADANA

Ove godine se po nekim zvaničnim dokumentima navršava stota obljetnica od vremena kada je grad Subotica prvi put namjenski počeo graditi objekte za liječenje građana, za prvu građansku bolnicu oformljenu 1841. godine. Godine 1897. austro-ugarska vlast je započela gradnju bolničkih objekata, da bi se danas na istom mjestu nalazila moderna gradska opća bolnica.

Tijekom godina, objekat građanske bolnice, koji je u to vrijeme mogao primiti 160 pacijenata, stalno je proširivan novim građevinama u koje su smješteni različiti odjeli opremljeni najmodernijom opremom iz tog vremena. Smatra se da je subotička građanska bolnica bila jedna od najmodernijih i svrstavana je u red sličnih objekata u Beču i Budimpešti.

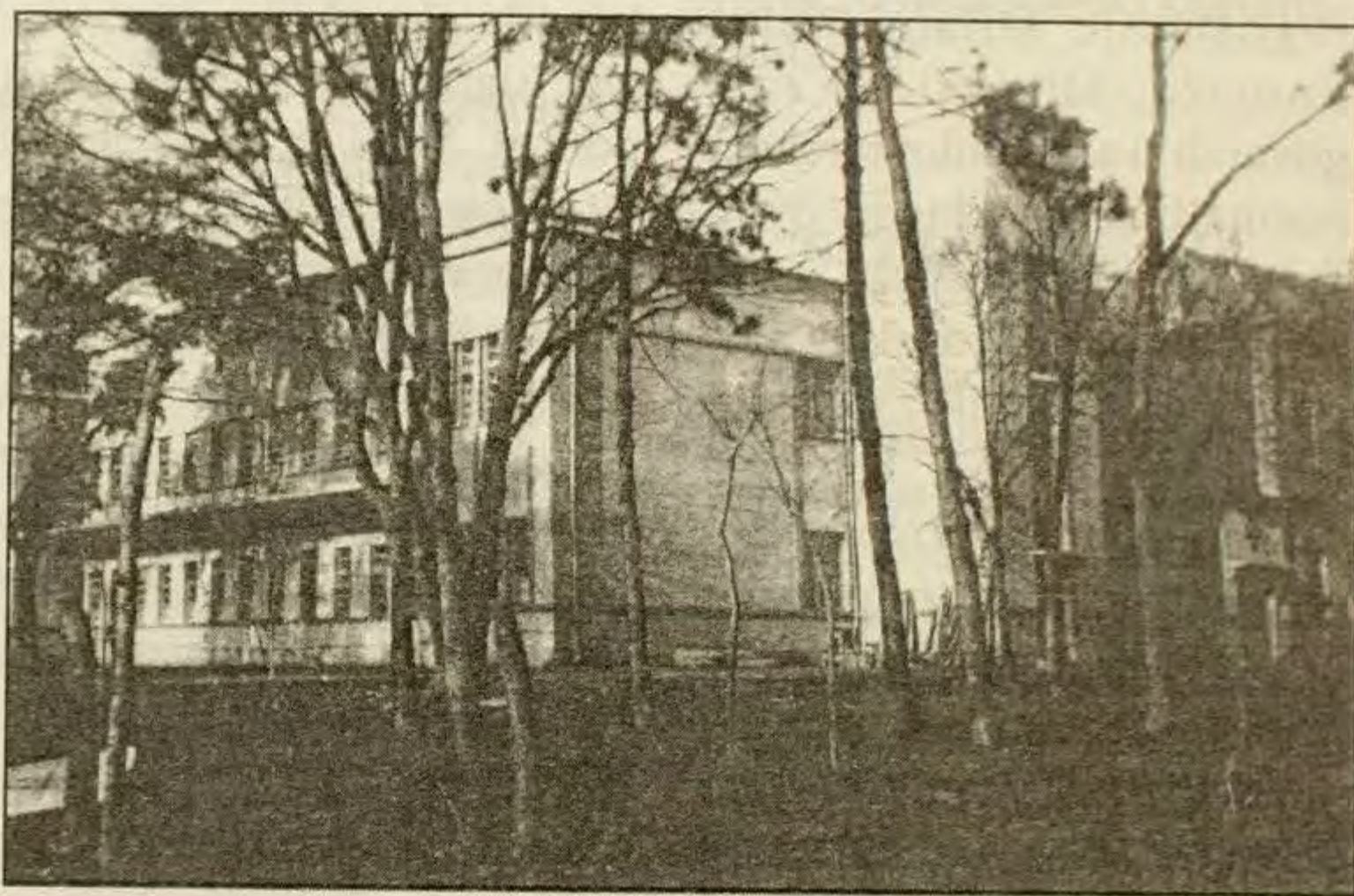
Opća bolnica u Subotici dobila je svoj sadašnji izgled i obim nakon uvođenja samodoprinosna za sve zaposlene građane Subotice šezdesetih godina. Sredstva samodoprinosna potpomogla su izgradnju nove zgrade za liječenje sa 900 bolesničkih kreveta, sa dijagnostičkim službama te specijaliziranim ambulantom opremljenim modernom opremom.

U znak stote obljetnice subotičke gradske bolnice,

održana je svečanost čiju su realizaciju potpomogli brojni sponzori, među kojima su najznačajniji, po riječima ravnatelja Zdravstvenog centra dr. Zvonimira Kiša, sami građani Subotice.

U objektu subotičke opće bolnice ovih dana je postavljena i izložba slika,

O značaju i vrijednosti oformljenja bolnice govore i dvije nedavno objavljene knjige. Knjiga „Istorijat otorinolaringologije u Subotici“ autora dr. Marka Sentea, načelnika ORL odjela u subotičkoj bolnici, sadrži niz vjerodostojnih dokumenata koji govore o osnivanju i

Iz arhiva Nandora Molzera

građevinskih planova, te prikazi povijesnih dokumenata koji svjedoče o prvim danima rada nekadašnje bolnice, ali i o liječenju bolesnika danas. Posjetitelji se mogu upoznati sa prvim slučajevima prijema oboljelih u bolnicu, njihovim dijagnozama, te tijekom liječenja što je sve zabilježio bolnički protokol i čuva se trajno u arhivu. Postavka kronološki prikazuje razvoj bolnice te njenu izgradnju i širenje.

radu ovog odjela. Drugu knjigu je napisao također dugogodišnji istraživač povijesnih činjenica subotičkog zdravstva dr. Emil Libman - „Subotička bolnica od Uboškog doma do savremenog stacionara“.

Danas je subotička bolnica druga po veličini i kapacitetu u Vojvodini, a zaposleno osoblje se ovih dana nada obećanoj novoj opremi koja će omogućiti kvalitetnije liječničke usluge.

POLITIČKE ZAMKE „RAZVODNJAVANJA” HRVATSKE NACIONALNE SVIJESTI

Bilo je već u različitim prilikama govora o tome na koji se sve način Hrvate u SR Jugoslaviji, od strane različitih političkih agenasa, pokušavalo u nacionalno-političkom smislu „razvodniti”. Samo da spomenemo jedan od tih mehanizama „razvodnjavanja”. Vladajuća je politička stranka, kao što je poznato, na tom poslu sebi uzela u cilj da različitim političkim mehanizmima i historijskom reintepracijom nacionalne identifikacije dovede do podijele na Hrvate s jedne, i na Bunjevce kao „elementa državnog ustavotvornog naroda” s druge strane. Barem tako Bunjevačko-šokačka stranka nastoji interpretirati nacionalno-političku poziciju Bunjevaca u SRJ. Ovdje treba imati na umu da je BSS koaliciono politički partner sa Socijalističkom partijom Srbije, te u tom smislu njezin glasnogovornik glede „nacionalnog” bića Bunjevaca. Bunjevačko-šokačka stranka nadalje u svojoj političkoj promociji navodi „da je protiv bilo kakve povrede naše državne zajednice, njenog integriteta i slobode”. I još: „ovo je naša država, mi druge nemamo niti je želimo”. (Vidjeti u „Dani”, broj 35, 3. 9. 1997, promotivnu izjavu čelnika BSS). Ti su se isti Bunjevci međutim, sve do nedavno nacionalno izjašnjavali kao Hrvati, odnosno Hrvati-bunjevci. (Nije jednostavno istina da se bunjevci nisu mogli, ili pak nisu smijeli, nacionalno izjašnjavati kao Bunjevci). Uzimajući u obzir da je u nacionalnoj tematici postojala identifikacija biti Hrvat i biti Bunjevac, nacionalnim odvajanjem na „samo” Hrvate i „samo” Bunjevce, a na temelju političko-strategijskih stremljenja domicilne države i nacionalno-političkih orijentacija BSS, implicitno bi se moglo zaključivati: Prvo, Hrvati ovdje nisu element državnog ustavotvornog

naroda. A što je i točno, jer želimo da nam se prizna status nacionalne manjine. Drugo, vođeni unutarnjom logikom izrečenih političkih orijentacija BSS-e, pokušava se stvoriti dojam kako su eto, „samo” Hrvati latentno protiv povrede naše državne zajednice, njenog integriteta i slobode. I treće, Hrvatima koji se istovremeno ne odriču svoje bunjevštine, a koji priznaju Republiku Hrvatsku kao svoju matičnu državu, suptilno se nameće kompleks političke nelojalnosti, a time i latentne subverzivnosti prema domicilnoj državi. Ne treba dakle ulaziti u tananiju političku analizu političkih poruka jedne „nacionalne” političke stranke kakva je BSS.

Drugi, najnoviji, način razvodnjavanja nacionalno-političke svijesti Hrvata na ovim prostorima ogleda se u promoviranju tzv. „građanske” opcije, i u njenom okrilju tzv. „multikulturalnosti”. Politička bit „građanske” opcije se očituje u prikazivanju nacionalnih stranaka kao „remetilačkog” čimbenika, konkretno u Subotici, u uspostavljanju međunacionalne tolerancije. Sada se eto pojavljuju „građani” koji će tobože spasiti Suboticu od „uskogrudih”, „neobjektivnih”, i prema ovome gradu i njegovoj „multikulturalnosti” nedobronamjernih političkih subjekata. Zaboravlja se pri tom da biti građanin spada primarno u povijesno-civilizacijsku, a ne u političku kategoriju. Isto tako da multikulturalnost nije u svojoj biti politička platforma već je u prvom redu produkt simultanog djelovanja datih socijalno-historijskih i političko-gospodarstvenih čimbenika. „Građani” povrh toga brkaju multikulturalnost sa multinacionalnošću. Konkretno, ne možemo u Subotici govoriti o postojanju različitih koegzistentnih kultura. Kultura je znatno širi

povijesno-dijalektički pojam nego li što je to nacija. I uostalom, u krajnjoj liniji ogromna većina nas pripada jednoj europskoj kršćanskoj kulturi.

Očito je da u subotičkoj „građanskoj” političkoj ideološkoj matrici biti građanin i biti multikulturalan u prvom redu ukazuje na pokušaj političke marginalizacije nacionalne identifikacije, a koja neodoljivo podsjeća na komunističko „riješavanje” nacionalnog pitanja.

Ipak, Hrvati će na ovim prostorima biti građani tek onda kada im ova država prizna status nacionalne manjine i istodobno bude usvojila standardne povijesne političko-ekonomske obrasce građanskog društva. Pod pretpostavkom da u nekim segmentima socijalno-interakcijskog prostora može doći do određene korespondencije između multikulturalnog i multinacionalnog, Hrvati će tek onda moći biti multikulturalni kada većina u svojoj političkoj svijesti bude imala egzistencijalnu potrebu za jasnom i nedvosmislenom artikulacijom svojih nacionalnih, političkih i kulturnih interesa.

Institucionalno je nacionalno manjinska artikulacija hrvatskih interesa sadržana jedino u programu i političkim težnjama Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. To je jedina naša politička organizacija koja objektivno zastupa naše interese. Zato Hrvati ne bi smijeli sebi dopustiti da budu taoci nekakve „ustavotvorne bunjevačke” politike, niti nasijedati na prozirnu političku matricu tzv. „građanske”, ili pak nekakve „vojvođanske” opcije. Hrvati sebi ne smiju ni pod koju cijenu dopustiti bilo kakvu životnu ili političku apatiju. Jedino tako mogu opstati kao politički narod u Republici Srbiji.

Zlatko Šram

INTERVIEW

Interview: Ante Beljo, ravnatelj Matice iseljenika

HRVATSKA ĆE ISPUNJAVATI SVOJE OBVEZE, ALI NEĆE PODLEĆI PRITISCIMA

Saborski zastupnik i ravnatelj Matice iseljenika, Ante Beljo, nedavno je boravio u Subotici, u posjetu vojvodanskim Hrvatima, nakon čega je iznio zanimljiv prijedlog da se iz državnog proračuna Republike Hrvatske dio novca namijenjen srpskoj zajednici u Hrvatskoj ubuduće odvaja za Hrvate u SRJ, koji tamo još nemaju riješen čak ni manjinski status. Osim toga, od nedavno u BiH djeluje Matica iseljenika, pa smo iskoristili priliku da našeg sugovornika pitamo nešto i o problemima hrvatskog naroda u BiH.

*** Nedavno ste bili u posjetu Vojvodanskim Hrvatima. Poznato je kako SRJ još uvijek nije odgovorila „reciprocitetom” prava prema hrvatskoj manjini...**

Što je zapravo bio cilj Vašeg posjeta?

- Bio sam u Subotici na tradicionalnoj hrvatskoj manifestaciji! „Dužijanca”. To je tradicionalna proslava završetka žetve, u kojoj osim Hrvata, sudjeluje i ostalo pučanstvo koje živi u tom kraju.

*** Prije dvije godine svetkovina Dužijance bila je stanovito ispolitizirana, jer se u to vrijeme u Hrvatskoj odvijala „Oluja”. Vojvodanske Hrvate i DSHV tada je napadao bukvalno čitav SPS. Osjeća li se takva klima i danas?**

- Ono što sam vidio u Subotici bilo je na razini onoga što sam i očekivao, čak i malo bolje. Otprilike sam znao kakav je život tamošnjih Hrvata, jer u

Hrvatskoj često nastupaju hrvatska kulturna društva, pa do nas redovito dolaze informacije o situaciji u SRJ, poglavito o položaju Hrvata.

Međutim nije mi bilo jasno da Subotica ima samo status općine, a ne grada, budući da u njoj živi preko 150 tisuća stanovnika. Odgovoreno mi je da im se jednostavno ne dozvoljava da imaju status grada. U proslavi Dužijance nastupali su i drugi narodi, bila je to multikulturna manifestacija, koja odražava duh Vojvodine. Taj duh se vidi na svakom koraku, jer Subotica je pravi srednjeeuropski grad.

*** Subotici je Marija Terezija dala status grada. Sad im Slobodan Milošević ne da ni ono što su već imali. Kako subotički Hrvati žive svakodnevno, kakav im je status, standard?**

- Prije je postojao srpsko-hrvatski jezik, sada je službeni jezik srpski i razumije se da se sada Hrvati moraju izboriti za ravnopravnost hrvatskog jezika, kao što Srbi imaju pravo na srpski jezik u Republici Hrvatskoj. I kad se govori o reciprocitetu, onda su izgledi jedino na tom polju, odnosno na tim kulturnim pitanjima. A Srbija i Jugoslavija će s tim odugovlačiti sve dok ne budu prisiljene Hrvatima priznati pravo na kulturnu autonomiju. Osobno smatram da bi međunarodna zajednica trebala na SRJ izvršiti pritisak kakav je djelomice vršila i na Hrvatsku, radi srpske zajednice koja živi kod nas.

*** Koliko je vjerojatno da će međunarodna zajednica to učiniti, kad sada sa Srbijom više „razgovora” o Srbima u Bosni?**

- Prije svega, Hrvati u SRJ trebaju to neprestance tražiti i činiti daljnje napore u tom pravcu. Po reciprocitetu mi smo dužni pomoći Hrvatima u SRJ, ali ja ne vidim kako drugačije, nego da se dio sredstava koja se iz državnog proračuna daju za srpsku zajednicu u Hrvatskoj kanaliziraju Hrvatima u SRJ.

*** Jeste li imali kakve kontakte sa srpskom zajednicom u Hrvatskoj glede položaja Hrvata u SRJ i jesu li oni ponudili nekakvu pomoć u tom pravcu?**

- Nisam imao direktnih kontakata osim što sam govorio u Saboru da bih želio da i srpski zastupnici u hrvatskom državnom Saboru koji se tako revno bore za prava Srba u Hrvatskoj (Pupovac, Pejanović, Đukić) malo pogledaju šta je s pravima Hrvata u SRJ.

Međutim, sigurno ćemo tražiti da predstavnici Srba u Hrvatskoj prime na razgovor delegaciju Hrvata iz SRJ. Jer jedino na taj način će se moći postići i neki konkretniji pomaci.

*** Da li se vojvodanski Hrvati dovoljno trude oko poboljšanja svog vlastitog statusa?**

- Tu je prvenstveni problem što se u vrijeme rata nije moglo demokratski djelovati u borbi za demokratska prava Hrvata u Vojvodini. Kod samih Hrvata sada postoje razlike u

INTERVIEW

načinu pristupa demokratskoj borbi za svoja prava. Postoji različito mišljenje o tome što je potrebno istaknuti kao prioritet, a što kao krajnji cilj.

Govori se i o kulturnoj autonomiji Hrvata u Vojvodini. To su stvari u koje se mi ne želimo miješati, već oni sami trebaju definirati svoje zahtjeve, a mi smo tu da im s naše strane pomognemo koliko možemo. Danas ni jedna država u svijetu ne može živjeti izolirano i treba naći načina prisiliti SRJ, koja, uzgred rečeno, želi jednoga dana ući u Europu, da prihvati standarde koji su u Europi prihvaćeni. Hrvati bi zapravo, na tome trebali graditi svoju strategiju kada su u pitanju njihova prava. A kada je u pitanju materijalna pomoć, onda se tu može govoriti i o reciprocitetu.

*** Na kojoj je točki zastala podjela na Hrvate i Bunjevce?**

- Najbolji je primjer činjenica da je na popisu 1991. godine u gradu Subotici bilo 15 posto Srba, 40 posto Mađara, 12 posto Hrvata, 11 posto Bunjevaca, 15 posto Jugoslavena koje su u većini činili Hrvati. Znači, radi se o 35 posto Hrvata koji žive na tom teritoriju. Hrvati tamo morju shvatiti da ako prihvate razdvajanja hrvatskog nacionalnog bića u više različitih segmenata, da će oni automatski time biti uništeni. Jer danas u svijetu se sve računa kroz brojeve. I RH kao matična država će moći na svim planovima pomoći samo onima koji se izjašnjavaju Hrvatima.

Na međunarodnom planu u odnosima između Hrvatske i SRJ postoji jedna druga opasnost, koja se već osjeća na terenu. Tamošnja država danas upravo igra na te razlike u

hrvatskom nacionalnom korpusu, da Hrvatima ne da ništa, a onima koji su se izjasnili Bunjevcima pruži poneku beneficiju. To sve ugrožava hrvatsko biće i unosi razdor među hrvatski korpus.

Stoga je važno da se povežu svi Hrvati s teritorija SRJ, da bi na čisto pravnom planu mogli zaštititi svoje zajedničke interese, te da surađuju s ostalim manjinama koje imaju isti problem.

*** U BiH bi situacija trebala biti nešto bolja, s obzirom na konstitutivnost hrvatskog naroda u toj državi, kao i na Maticu Iseljenika koja odnedavno tamo djeluje. Ipak, problemi nisu nestali. Kako se mogu otkloniti?**

- Najbitnije je da u vrijeme današnjih političkih previranja ljudi ostanu tamo gdje jesu, ili ako su protjerani, da se vrate u mjesta u kojima su živjeli prije protjerivanja.

A da bi se vratili, bitno je da imaju krov nad glavom, posao, a jednako tako je bitno da djeca dobiju svoje škole u kojima bi njegovali svoj jezik i svoju kulturu. Dakle, za Hrvate BiH, kao i za Hrvate u SRJ, bitno je da osnuju hrvatske općine gdje god postoji za to mogućnost. Prema potpisanim sporazumima ako na pojedinom području ima između 7 i 8 tisuća ljudi jednog naroda, oni imaju pravo osnivati svoje škole. Isto tako da bi djecu na području Federacije mogli slati na odsluženje vojnog roka u HVO, potrebno je u nekom području imati svoju općinu. To je ono što je nužno i što Hrvati moraju što prije napraviti.

Međutim, ako se to hitno na napravi, mala je vjerojatnost da će se ljudi u neko skorije

vrijeme vratiti u područja u kojima su do jučer živjeli.

*** Kako tumačite učestale pritiske na RH za suradnju s Haškim sudom. Došli smo zapravo u situaciju kada se hrvatski dužnosnici „dragovoljno” moraju predavati Haškom sudu. Netko bi rekao da su u ovom ratu jedino Hrvati činili zločine?**

- Što se tiče čitavog svijeta, on je imao za cilj očuvanje Jugoslavije. Posjet bivšeg američkog državnog tajnika Jamesa Bakera Beogradu zapravo je bilo davanje zelenog svijetla Miloševiću da oni naprave sve što žele kako bi se sačuvala Jugoslavija. Te se stvari nisu otvoreno govorile, ali su se otvoreno radile. Svi ti „međunarodni čimbenici” koji su ovdje dolazili iz Europe i svijeta, zapravo su samo davali lažnu nadu žrtvi, a zapravo su potpomagali agresora, jer nikakvih sankcija protiv Srbije nije bilo. Svaka nova rezolucija UN davala je Srbima znak da idu dalje. Na točke koju su velikosrbi zacrtali, prvo je stala JNA, a potom je ona s oružjem otišla u Bosnu, a na njeno mjesto stao je UNPRFOR koji je čuvao to što su Srbi zacrtali. Očekivalo se da će Hrvatska kad-tad pasti, a kada se to nije dogodilo, ostalo je pitanje što učiniti s tim novoređenjem.

Srbi su kažnjavani samo zato što nisu uspjeli u svojim prljavim planovima. Sada se često zna postavljati pitanje nekooperativnosti Srba, a mnogo je toga na duši međunarodne zajednice, jer su veliki propusti međunarodne zajednice napravljeni u suradnji sa Srbima - i na Palama i u Beogradu.

Osobno mislim da ni Karadžić ni Mladić neće nikada vidjeti Haag. Oni će biti likvi-

dirani na drugi način i na drugom mjestu, jer bi mogli biti - kao što je to Karadžić nekoliko puta i izjavio - vrlo neugodni svjedoci za one koji im žele suditi.

Imamo jedan potpuni apsurd: s jedne strane Srbi su nekooperativni i na njih nitko ne vrši pritisak: s druge strane, Muslimani su prihvaćeni generalno kao žrtve - oni jesu najveća žrtva, ali ne može se generalizirati i zaboraviti da je mnogo Hrvata stradalo u muslimanskoj agresiji, posebice na središnju Bosnu. I tako su prema međunarodnoj zajednici Hrvati ostali jedini na koje se vrši pritisak i gdje se pritiscima nešto može polučiti.

I to je upravo ono što i rade svi ti bjelosvjetski ljudi koji dolaze ovdje napraviti karijeru, pa im je najlogičnije da prave pritiske na Hrvate i Republiku Hrvatsku, jer im je najveća vjerojatnost da će Hrvatska svoje obveze ispuniti.

Samo, postavlja se pitanje gdje je u svemu tome granica? Stvar je u tome da se opet sve svodi na naš geostrateški i geopolitički položaj, na bogatstva Hrvatske i to je zapravo sve. Jer, ako će Hrvati u BiH dati Srbima sve ono što traže, onda Hrvata u BiH neće biti, a neće biti ni hrvatske države. Malo tko iz međunarodne zajednice vrši pritisak na SRJ radi iseljavanja Hrvata iz Srbije, a kad se radi pritisak na Hrvatsku, onda se kaže - e, Hrvatska je ključ mira. Međunarodna zajednica danas ima vrlo prozirniju strategiju po kojoj Hrvatska treba dati svako me sve, i onda će biti mir. Ali u tom slučaju ne bi bilo ni nas ni hrvatske manjine u susjednoj BiH.

Autor: Vesna Kljajić

Drugi pišu

Oporezivanje i zaplana imovine stečene zloupotrebom u periodu 1991.-1997.

DELIMIČNO OBEŠTEĆENJE OPLJAČKANIH

Da bi dokazala svoj moralni kredibilitet i zadobila neophodno poverenje i podršku javnosti za otpočinjanje radikalnih ekonomskih reformi, nova vlada će preduzeti niz aktivnosti na uklanjanju štetnih efekata zloupotrebe vlasti i divlje privatizacije u periodu 1991.-1997. godine. Naime, u ovom razdoblju, totalni monopol političke i ekonomske vlasti u rukama male grupe ljudi, uz nemogućnost suštinske kontrole njihovog rada od strane većine u društvu, rezultirao je strahovitim zloupotrebama rukovodećih položaja u državnim institucijama. Bezobzirna zloupotreba monetarne vlasti inicirala je jednu od najžešćih hiperinflacija u historiji ljudskog društva, koja je uskom krugu privilegovanih primaoca novca iz sive emisije (novac koji je nezakonito emitovan van Narodne banke Jugoslavije) omogućila ostvarivanje enormne dobiti. Istovremeno, u uslovima ustavom garantovane jednakosti svih svojinskih oblika i prirodne inferiornosti društvenih preduzeća i banaka, u saradnji sa funkcionerima, inicirali su preliivanje ranije stvorenog društvenog kapitala na račune svojih novoformiranih privatnih preduzeća u zemlji i inostranstvu. Podmićivanje i korupcija koji su pratili ovaj degenerativni proces, dostigli su razmere koje se više ne mogu tolerisati.

Postupak zaplene i oporezivanja imovine stečene zloupotrebom vlasti biće izveden uz minimum administriranja i represije, uz puno poštovanje zakonskih propisa u skladu sa principima pravne države. Sve aktivnosti na ovom planu biće zakonski urađene, bilo izmenom postojećih zakonskih propisa, bilo donošenjem novih. Nadzor i kontrolu nad novom vladom koja će sprovoditi ove aktivnosti imaće parlament, kroz svoj redovan rad ili posredstvom specijalno formiranih višestranačkih komisija. Program oporezivanja i zaplene imovine stečene zloupotrebom vlasti biće pripremljen i realizovan u koordinaciji sa međunarodnom zajednicom, specijalizovanim nevladinim organizacijama koje se bave problemom korupcije na međunarodnom nivou i uz konsultovanje inostranih eksperta.

Imovina fizičkih i pravnih lica za koju se nedvosmisleno utvrdi da je stečena na nezakonit način - biće zaplenjena. Ukoliko je iz raznoraznih razloga nemoguće izvršiti njenu zaplenu (npr. ako je novac u međuvremeno potrošen ili dobro kamufliran), biće primenjena posebna šema jednokratnih poreskih opterećenja, u skladu sa novousvojenim zakonskim rešenjima.

Novoformirana klasa veoma bogatih pojedinaca koji su

DRUGI PIŠU

svoje bogatstvo stekli kršenjem važećih zakona, u tesnoj vezi sa vladajućom političkom garniturom i uz punu pomoć države, može se uslovno podeliti u sledeće tri kategorije:

- 1) korumpirani državni funkcioneri i političari
- 2) korumpirana poslovna i bankarska oligarhija
- 3) emitenti i korisnici novca iz sive emisije (prevažno u periodu inflacije)

Operacionalizacija politike zaplene i oporezivanja nezakonito stečene imovine:

1. U saradnji sa međunarodnom zajednicom (Biro za kontrolu inostranih sredstava pri Ministarstvu finansija SAD, specijalizovane međunarodne nevladine organizacije, itd.) izvršiće se privremeno zamrzavanje svih inostranih računa državnih funkcionera koji su svoju funkciju obavljali od 1991. godine do danas, kao i računa sa njima povezanih fizičkih i pravnih lica, uključujući i tada rukovodeću političku garnituru. Zamrzavanje ne bi automatski značilo zaplenu tih sredstava, već će se sprovesti odgovarajuća revizija transakcija na osnovu kojih su izvršene uplate na te račune. Postupak revizije će biti sproveden u strogoj diskreciji, kako se vlasnicima računa pred domaćom javnosti ne bi neopravdano nanela moralna ili materijalna šteta pre konačnog objavljivanja nalaza. Istovremeno ispitaće se i izvori sticanja njihove imovine u zemlji (nakon 1991. godine), uključujući nekretnine za ličnu potrebu, poslovni prostor, likvidnu imovinu i hartije od vrednosti. Ukoliko rezultati revizije pokažu da je ova

imovina stvorena iz transakcija koje su predstavljale nedvosmisleno zloupotrebu državne funkcije i kršenje važećih zakona, onda će ta sredstva biti zaplenjena.

2. Poseban tretman primeniće se prema pravnim licima koja su u periodu hiperinflacije emitovala i koristila novac iz sive emisije (fizička lica koja su upravljala ovim procesom podležu merama utvrđenim u tački 1). Naime, i zvanično je potvrđeno da je u ovom razdoblju novac obilno emitovan i iz nekoliko centara van Narodne banke Jugoslavije, jedine zakonom ovlašćene institucije za kreiranje novca (kroz mehanizam primarne emisije). U pojedinim trenucima, količina nelegalno emitovanog „sivog“ novca bila je čak dva do sedam puta veća u odnosu na regularno kreirani novac iz primarne emisije. procenjuje se da je devizna protivvrednost nezakonito emitovanih dinara u periodu 1992.-1993. godine iznosila oko 4,7 milijarde DM. Primaoci nelegalnog sivog novca uglavnom su bile povlašćene državne i paradržavne banke, koje su njime snabdevale ulične dilere i štedionice i vršile otkup deviza od stanovništva.

Imajući u vidu da je siva emisija novca (finansijski kriminal najvišeg ranga), te da su njeni malobrojni korisnici na teret ogromne većine stanovništva nezakonito ostvarili ogromnu dobit, sasvim je logično da se izvrši revizija plasmana iz sive emisije, obračuna realna dobit koju su njeni emitenti i korisnici ostvarili, nakon čega bi se izvršila njena zaplena ili oporezivanje. Ukoliko se u postupku revizije direktno

identifikuje imovina koja je nastala po osnovu nelegalnih finansijskih transakcija iz sive emisije - ona će biti zaplenjena. Ako to iz bilo kog razloga nije moguće učiniti, a nedvosmisleno se utvrdi da je pravno lice emitovalo ili koristilo „sivi novac“ - primeniće se odgovarajuća šema jednokratnog oporezivanja, koja bi se precizirala posebnim propisom. Poreske obaveze po ovom osnovu biće moguće izmiriti u vremenskom periodu od dve godine, uz plaćanje odgovarajuće realne tržišne kamate. Zakonskim propisima biće predviđene i posebne poreske olakšice koje će se ogledati u umanjenju poreskih obaveza u slučaju da njegovi obveznici prihvate finansiranje nekih humanitarnih, ekoloških i drugih projekata od opšteg značaja za zemlju, prema programu koji priprema vlada.

Sredstva dobijena zaplenom imovine stečene zloupotrebom vlasti i kršenjem zakona u periodu 1991.-1997. godine, biće namenski iskorišćena za vraćanje deviznog duga prema stanovništvu, dok će sredstva od naplate poreza predstavljati značajan izvor za popunu penzionog i socijalnih fondova. Na ovaj način, biće barem delimično kompenzirana materijalna i moralna šteta koju su prethodne vlasti nanele najširim slojevima stanovništva.

Rubrika:

EKONOMIJA

-RAZRADEN PROGRAM RADIKALNIH EKONOMSKIH REFORMI U JUGOSLAVIJI

„NAŠA BORBA“

U povodu 250. godišnjice smrti 1747. god.

HRVATSKI JEZIKOSLOVAC STIPAN VILOV (2.)

Središta toga sveukupnog kulturnog razvoja i napretka bili su franjevački samostani koji su u tim krajevima tada osnovani. Da spomenem samo one samostane koji su za naš narod bili najvažniji. To su franjevački samostani u Baču, Somboru, Subotici, Baji i u Budimu.

Nosioci toga sveukupnog duhovnog i kulturnog razvitka bili su franjevci. Oni su razvijali posebnu književnost koja je u povjesti književnosti poznata kao franjevačka književnost osamnaestog stoljeća, koja se razvijala u Bosni i Hercegovini, koje su još bile pod turskom vlašću i u oslobođenim krajevima kao što su Slavonija, Bačka i Ugarska, to jest Mađarska.

Najvećim dijelom to su bila filozofska i bogoslovska djela za franjevačka učilišta u pojedinim samostanima i vjerska poučna djela za širi krug vjernika.

U to vrijeme živjelo je nekoliko istaknutih franjevaca koji su svojim radom i djelima stekli povijesne zasluge.

Od tih brojnih franjevačkih kulturnih radnika spomenut ću samo najvažnije, a to su Mihovil Radnić, Lovro Bračuljević, Stipan Vilov, Emerik Pavić, Luka Čilić i Nikola Kesić.

Sada ćemo malo bliže upoznati jezikoslovca Stipana Vilova u povodu jubileja 250. godišnjice njegove smrti u franjevačkom samostanu u Budimu, gdje je tada bio gvardijan.

Stipan Vilov se rodio krajem 17. stoljeća u Budimu. Franjevačko odijelo obukao je 6. svibnja 1709. god. u Iloku, a filozofsku i bogoslovsku naobrazbu stekao je u Italiji.

Poslije toga je 1718. god. kao učen i sposoban redovnik franjevac postao profesor na franjevačkom filozofskom učilištu u Budimu, a 1724. god. postao je profesor na novoosnovanom bogoslovnom učilištu u Osijeku i tamo je ostao do 1729. godine.

Tada se opet vraća u svoj rodni Budim, gdje je u franjevačkom samostanu vršio razne odgovorne dužnosti. Bio je profesor, a neko vrijeme i dekan franjevačkog filozofskog učilišta u Budimu. Uz to je vršio razne odgovorne dužnosti u franjevačkoj provinciji Bosne Srebrne kao suradnik pojedinih provincijala. U tri navrata bio je gvardijan u budimskom franjevačkom samostanu i na toj dužnosti je umro prije 250 godina, 5. studenog 1747. godine.

Stipan Vilov je kao profesor na franjevačkim filozofskim učilištima napisao nekoliko bogoslovnih djela na latinskom jeziku.

Sada želim istaći njegovo djelo „Razgovor prijateljski medju kerstjaninomi ristjaninom“. To je razgovor izmedju katolika Frančeska i pravoslavca Teodora.

Kad govorimo o Stipanu Vilovu kao jezikoslovcu, važan je predgovor ovoj knjizi. Naime, u to vrijeme medju piscima nema jedinstvenog i ujednačenog pravopisa i načina pisanja slova za one glasove koji se javljaju u hrvatskom i srpskom jeziku, a nema ih u latinskom jeziku i u staroj izvornoj latinici, a to su slova za glasove č, ž, ć, š, lj, nj, đ, i dž.

Bela Gabrić

- Nastavit će se -

Misionarka sahranjena uz državne počasti

OPROŠTAJ OD MAJKE TEREZE

U 87. godini života, 5. rujna ove godine prestalo je kucati plemenito srce Misionarke ljubavi, Majke Tereze. Ona je svojom dobrotom i plemenitošću obilježila naše stoljeće okupljajući oko sebe različite društvene slojeve. Za svoj istrajan rad sa ubogima i siromašnima, dobila je 1979. godine Nobelovu nagradu za mir. Iako rođena na teritoriji sadašnje Republike Makedonije i Albanija po nacionalnosti, Majka Tereza je desetina godinu živjela u Indiji gdje je osnovala red Misionarki ljubavi. U Indiji je i umrla, a sahranjena je u Calcuti uz državne počasti 13. rujna. Ceremonijal je trajao tri sata uz nazočnost najviših predstavnika 23 zemlje svijeta. Pored visokih zvaničnika i predstavnika kraljevskih obitelji, sahrani Majke Tereze bili su nazočni i brojni vjernici te bolesni i siromašni građani Indije kojima je ova misionarka posvetila cio svoj život. Na stotine tisuća ljudi je zasipalo laticama ruža kovčeg Majke Tereze pokriven indijskom zastavom. Pogrebni ceremonijal je obavljen na stadionu u Calcuti na četiri jezika uz nazočnost svećenika više religija. Sveti Otac Ivan Pavao II je ovom prigodom poslao iz Vatikana poruku sa riječima zahvale za njenu istrajnost u dobroti naglašavajući: „Majka Tereza je upalila plamen ljubavi, a cijelom svijetu je taj plamen neophodan“.

Majka Tereza je sahranjena u sjedištu reda Misionarki ljubavi koji je sama osnovala.

Završena obnova Velike dvorane HKC „Bunjevačko kolo”

Nakon više mjeseci renoviranja, 14. rujna je nanovo otvorena Velika dvorana Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo”. Dvoranu je blagoslovio subotički katedralni župnik preč. Stjepan Beretić. Svečanost je nastavljena otvaranjem i predajom dvorane na upotrebu, te prigodnim programom.

Pored predstavnika lokalne samouprave na čelu sa predsjednikom općine Kasza Jozsefom, brojnih crkvenih, političkih i kulturnih djelatnika, svečanosti je bio nazočan i Aleksandar Skenderović predstavnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu.

Obnova Velike dvorane Hrvatskog kulturnog centra

„Bunjevačko kolo” uvrštena je u ovogodišnji proračun općine Subotica u iznosu od 1.200.000,00 dinara, a što je od strane općine bilo i obećano nakon renoviranja srpskog i mađarskog kulturnog centra. Pri usvajanju ove stavke proračuna, prisutni su bili zahtjevi da se novac usmjeri u druge svrhe, ali su odbornici stranke Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini zahtijevali da se dogovor ispoštuje, što je rezultiralo usvajanjem pomenute stavke ovogodišnjeg općinskog proračuna i dodjelom novca za obnovu Centra.

U prepunoj Velikoj dvorani, nakon uvodne riječi predsjednika Hrvatskog kulturnog centra Bele Ivkovića, te pred-

sjednika općine, izveden je bogat kulturni program. Voditelji programa - pripovjedači povijesnog recitala, koji je za ovu prigodu napisao Lazar Merković, bili su Zlata Lacić i Miroljub Milodanović. U programu su sudjelovali članovi glazbenog, dramskog i folklornog odjela Hrvatskog kulturnog centra, dok su glazbene točke izvodili Subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem Stipana Jaramazovića, Katedralni zbor „Albe Vidaković” pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić te komorni gudački orkestar profesora subotičke srednje glazbene škole.

Redatelj programa bio je Josip Baić.

Župa Isusova Uskrsnuća, Subotica

PROSLAVA GODINE ISUSA KRISTA

U nedjelju 21. rujna u župi Isusova Uskrsnuća održana je sveta misa koju je predvodio papski nuncij u Beogradu msgr. Santos Abril te biskup subotički msgr. Ivan Penzes uz sudjelovanje župnika župe prč. Bele Stantića te brojnih subotičkih katoličkih svećenika. Misa je služena u čast proslave Godine Isusa Krista, nakon koje je papski nuncij msgr. Santos Abril u dvorištu župnog ureda otkrio bistu Alekse Kokića, svećenika i

Aleksa Kokić

velikog hrvatskog religioznog pjesnika. Otkrivanje biste pratili su brojni nazočni vjernici i gosti uz pjesmu Župskog zbora župe Isusova Uskrsnuća.

U okviru svečanosti, župa je prikazala umjetničko stvaralaštvo svojih župljana i predstavila posjetiteljima svoje slammarke, slikare, vezilje... Izložbu radova je otvorio subotički biskup msgr. Ivan Penzes.

Paris: XII. susret mladih katolika

ZAJEDNIŠTVO DUGINIH BOJA

Dana 19. kolovoza ove godine su započeli XII. Svjetski dani mladeži koji su se ove godine odvijali u Parisu.

Ovaj lijepi običaj, zapravo je nastao 1983. godine kada je Papa tu godinu posvetio mladima u Rimu i Italiji koji su nosili križ diljem Italije, od župe do župe, razmišljajući o otajstvu Otkupljenja. Papa ih je pozvao na Cvjetnicu 1984. na Trg sv. Petra u Vatikan. Odaziv je bio tako veliki, da je Papa sazvao ponovni susret za dvije godine, na drugom mjestu. Tako se taj običaj ponavlja do današnjih dana. Idući susret će se održati jubilarne 2000. u Rimu.

Ove godine u Parisu, hodočasnici su bili smješteni po pariškim župama, četvrtima i obiteljima, tj. doslovce u svim krajevima francuske metropole.

Prije samog smještaja, dočekali su nas mladi volonteri koji su na punktovima ispred Parisa dočekivali tisuće i tisuće autobusa i podijelili akreditacije svakom članu grupe posebno. Na njima je pisalo odakle smo, broj naše grupe, oznake naših

polja na mjestima okupljanja, adresa smještaja, važni telefonski brojevi. Imali smo također bonove za organiziranu prehranu, karte za metro, plan grada. Program se odvijao na tri razine. Doček Svetog Oca u četvrtak, 21. kolovoza, lanac bratstva koji je sastavljen u subotu 23. kolovoza, bdijenje uoči nedjeljne svečane mise i sama sveta misa koju je predvodio Sveti Otac 24. kolovoza, a koncelebriralo je oko 500

biskupa i oko 6000 tisuća svećenika. Drugu razinu događaja činile su kateheze u srijedu, četvrtak i petak koje su vodili (za Hrvate) jedan dan nadbiskup zagrebački Josip Bozanić, drugi dan kardinal Vinko Puljić, treći dan biskup kotorski msgr. Ilija Janjić. Treću razinu i ništa manje bitnu, činilo je 300 programa koje su organizirali domaćini po župama i biskupijama: koncerti, neformalna okupljanja uz pjesmu i druženje svih hodočasnika smještenih u pojedinoj pariškoj četvrti. Bilo je vremena za sve. Tako i za razgledanje grada, posjet pariškim znamenitostima. Pjevalo se na svakom koraku, Paris se orio od smijeha.

No, sve dotad doživljeno premašilo je bdijenje na golemom hipodromu Long champ, tijekom noći subote na nedjelju. Hrvatski su hodočasnici imali vrlo dobro mjesto, oko 150 metara udaljenosti od oltara. Sa sobom smo ponijeli vreće za

spavanje. Volonteri su svakom hodočasniku dali po svijeću koju je trebalo upaliti kada se Papa pridruži bdijenju. Kada je noć pala, reflektori su u bojama duge preplavili oltar, dajući jedinstven i nezaboravan prizor. Tokom bdijenja Sveti Otac je podijelio Sv. sakrament krštenja deseterim mladićima i djevojkama, sa svih pet kontinenata. Bili su odjeveni u bijelo a došli su iz zemalja u kojima

je otežano ili zabranjeno iskazivanje vjere. Papa je ostao s hodočasnicima do duboko u noć, da bi već sutradan opet bio sa nama, na velikom misnom slavlju. Odora Sv. Oca je bila urešena u duginim bojama, simbola Svjetskih dana mladih, jer jednako obavija sve kontinente, zemlje i rase. Misa je bila na francuskom jeziku, a prijevodi na druge svjetske jezike mogli su se pratiti na

pojednim radiofrekvencijama. Papa je u svojem govoru poručio s pariškog hipodroma na kojem se okupilo oko milijun mladih iz 15 zemalja, kako je čovjek dar Božiji i neprocjenjiva vrijednost i što ga zauzima za poštivanje ljudskih prava, prava siromašnih, slobodno iskazivanje vjere te prava na život.

M.D.

Arhitektonske tajne naših predaka

RAVNIČARSKI VINSKI PODRUM

U mojoj radoznalosti i zanimanju za neobične i stare građevine ovih predjela, put me je nanio u dio subotičke pešcare Hajdukova, Bačkih Vinograda i nekada vrlo glasovitog mjesta po vinogradarstvu, "Kraljevog brijega". U mom traganju me ne malo iznenadio jedan rijedan nijemi svjedok - vinski podrum ukopan u pijesku taman toliko da udovolji svojoj namjeni, građen vrijed-

nom i značajkom rukom nego nepoznatog neimara.

Ovaj vinski podrum ravničarskog tipa sastoji se od predprostora i ukopanog podrumskog dijela koji je niži od pješčanog terena za dva do dva i pol metra. Zidovi su građeni od opeke i valjaka. Podrumski dio ima termičku izolaciju od debeleg sloja trske sa blatisanjem. Krovna konstrukcija je načinjena od oblica. (Rjeđe je krovna konstrukcija podruma

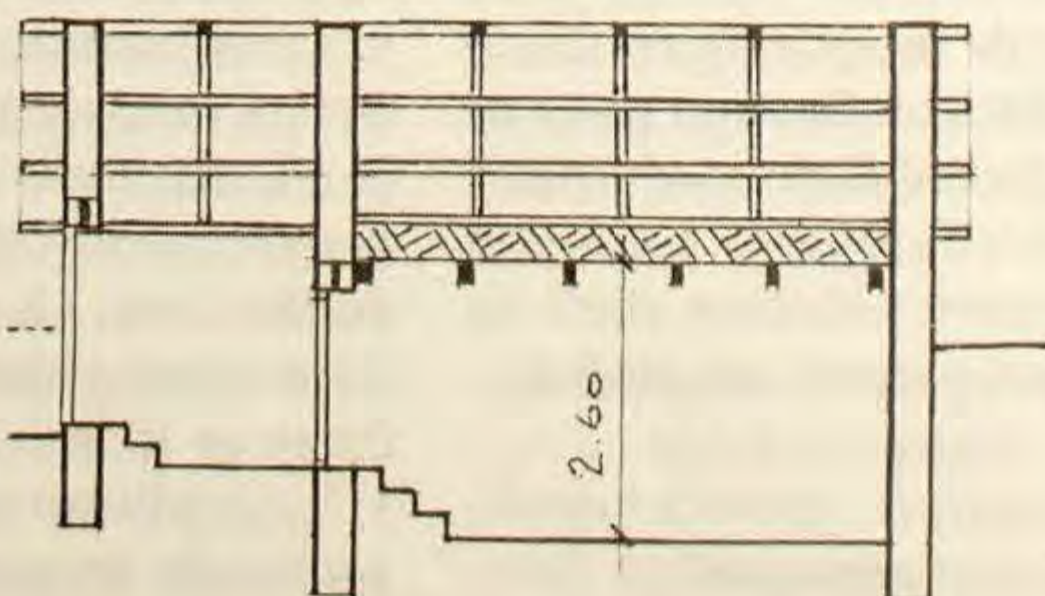
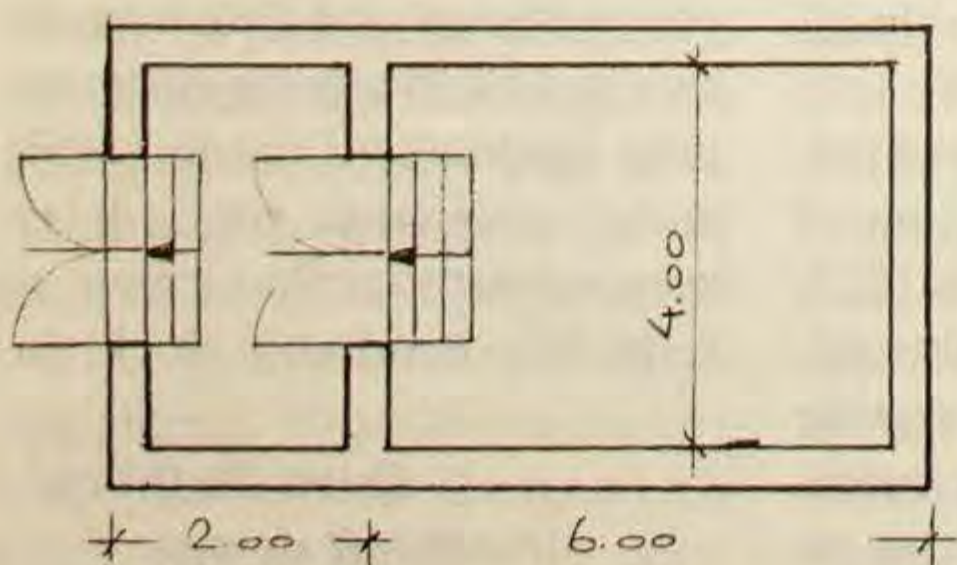
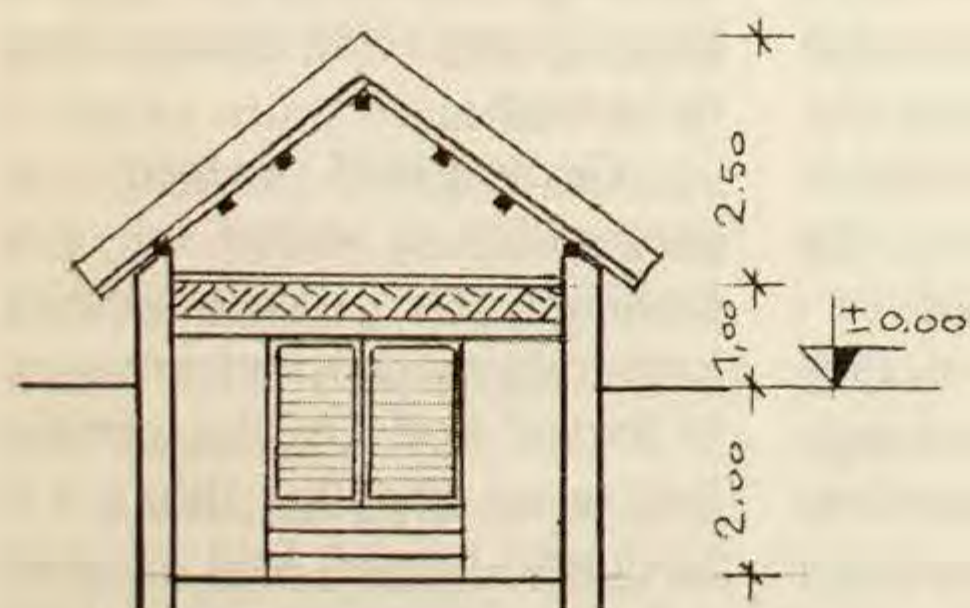
ovog tipa građena od tesane ili rezane građe). Krovni pokrivač se sastoji od debelog sloja trske koja je izvrstan izolator i omogućava održavanje ravnomjerne temperature unutar podruma, a koja

je neophodna za kvalitetno dozrijevanje i čuvanje vina.

Ovakav tip vinskog podruma građen je isključivo na terenima gdje su niske podzemne vode, kako nebi došlo do plavljenja unutrašnjeg dijela, ili pak na brežuljkastom terenu gdje se mogao uspješno ukopati zahvaljujući prirodnoj konfiguraciji tla.

Ovaj stoljetni vinski podrum jedan je od brojnih izgrađenih na ovoj teritoriji kada je još bilo potrebe za njima. U to vrijeme, naši preci su znali proizvesti kvalitetno voće i grožđe, ali isto tako su znali i uspješno sačuvati plodove svoga mukotrpnog rada. Danas su nekadašnji nepregledni voćnjaci i vinogradi iskorijenjeni i samo se još ponegdje prisjećaju bogatih berbanskih dana.

Alexander Molzer

Naši velikani

ILIJA OKRUGIĆ - SRIJEMAC

*Rad bo samo, koj si mrtve štuje,
Na prošasti budućnost si snuje.*

Petar Preradović

Ova godina gospodnja 1997., godina na pragu trećeg tisućljeća nove ere, prolazi u znaku dvostrukog jubileja našeg slavnog vojvođanskog sina, a mog zemljaka i sugrađanina, Ilije Okrugića-Srijemca. Živimo u 170-toj godini nakon njegova rođenja i u 100-toj godini nakon njegove smrti. Taj velikan svih naših naroda, a osobito hrvatskog, bio je revan svećenik, poznati pjesnik i književnik svoga vremena, dobar glazbenik i povjesničar. Bio je to čovjek mnogostrano obdaren i naobražen. Osim hrvatskog i latinskog jezika znao je i njemački, češki, poljski, talijanski i francuski. Pošto ga je Providnost darivala svima nama bio bi neoprostiv grijeh kad bismo ga zapostavili, a ne daj Bože, zaboravili.

Na žalost, Okrugićevo djelo je tijekom našeg stoljeća zapostavljeno i prešućivano. Međutim, ideja i djela svijetih umova nikad ne umiru niti nestaju, bez obzira što im stajalo na putu. I danas, možda i više nego nekad, potreban je jedan Okrugić, koji bi bio uzorom i temeljem našem zajedništvu. Zato ne dajmo da uspomene na Okrugića nestanu. Budimo ponosni što je nekad živio među nama pa zarad toga s ljubavlju izgovorimo uklesane riječi na njegovoj nadgrobnoj ploči:

*Svećeniče, pjesniče i družo,
Kakovi se ne rađaju često,*

*Dva plemena nad grobom
ti tuže,*

*Ponajbolji s tobom im je
nestao;*

*Hrvatska nam naša mila
mati,*

Ime će ti zlatom okovati.

Ovdje treba objasniti značenje stiha Dva plemena nad grobom ti tuže, jer ono nije svakom razumljivo. Dva plemena označuju Hrvate i Srbe kao najstarije narode, na ovom tlu. Zbunjujuće su riječi Dva plemena, jer se zna da pleme nije narod. Međutim, nekad su i narod nazivali plemenom. Pošto je Okrugić bio najveći promicatelj sloge i bratstva, osobito između Hrvata i Srba, spominjat ću ga stoga uz istaknute osobe oba ova naroda. Drugačije ga nije ni moguće prikazati.

U Srijemskim Karlovcima, u najljepšem dijelu Srijema i Fruške Gore, 12. svibanja 1827. došao je na svijet Ilija Okrugić. Pošto je kićeni Srijem najviše volio dopisivao je svom imenu pridjevnik Srijemac. S tim se

pridjevkom osobito ponosio. Okrugićevi roditelji potječu iz srijemskog mjesta Morovića. Sve do 1918. ovi naši krajevi bili su pod vlašću Austro-Ugarske monarhije, a Srijem je bio i Vojna Krajina. Okrugićev otac služio je tada vojsku u Sr. Karlovcima kao potčasnik krajiške pukovnije. Kasnije je radio u gradskoj upravi kao činovnik, a bio je i gradski vjećnik. Poslije završene osnovne škole i klasične gimnazije odlazi Ilija 1842. u đakovačko biskupijsko sjemenište. Nakon sjemeništa pohađa đakovačku bogosloviju, koju završava 1850. kao prvi zaređenik biskupa Josipa Jurja Štrosmajera.

Postavši svećenikom odmah započinje s duhovnom službom kao kapelan u slijedećim srijemskim župama: 1850. u Kukujevcima, 1853. u Sotu (nekoliko mjeseci), iste godine u Hrtkovcima, 1854. u Sr. Mitrovici, iste godine u Vrpolju (nekoliko mjeseci). To je prvi krug Okrugićeva svećeničkog djelovanja.

Godine 1855. imenovan je prebendarom stolne crkve u Đakovu. Tu postaje vrsnim katedralnim propovjednikom. U Sarvaš kod Osijeka postavljen je za župnika 1862., a u Levanjsku Varoš kod Đakova odlazi 1863. Godine 1866. biva premješten u grad Petrovaradin kao župnik tvrđavne crkve sv. Jurja mučenika. Iako je to bila mala i siromašna župa, dolaskom u Petrovaradin njegove su želje bile ispunjene do kraja.

Duro Rajković
- Nastavit će se -

FELJTON

SLANKAMEN (5.)

Gepidsku državu su uništili Langobardi u savezu sa Avarima (567.) koji su federati cara Tiberija, nasljednika Justina II, a protiv kojega će se okrenuti i, 581. godine, zauzimanjem Sirmiuma, završiti proces raspadanja vojne i civilne organizacije s desne strane Dunava te ujedno označiti i kraj antike.

Razdoblje od VI. do XII. stoljeća ispunjeno je skoro neprekidnim i vrlo teškim sukobima i ratovanjem protiv Avara i Slavena. Poslije kratkotrajnog mira, neprijateljstva su obnovljena i rimske carske trupe, prešavši Dunav, uspjele su da prodru do Tise, i na jednom mjestu, koje se zbog nedostatka bližih lokalnih podataka ne može utvrditi, prijeđu rijeku Tisu, može biti na liniji Titel - SLANKAMEN, kamo je kan Bajan dirigirao svoje trupe iz glavnog avarskog stana u Sirmiumu.

Do sukoba sa FRANCIMA, 791. godine u dunavskoj kotlini, Avari su predstavljali najjači politički i vojni faktor. U ofanzivnim ratnim akcijama, vođenim između 791. i 796. godine, franačke trupe su uništile Avarsku državu i osvojile zapadni dio ove države od Dunava do Fruške gore, a 802. godine Karlo Veliki definitivno slama moć Avara.

Praznina koja je poslije propasti Avara nastala u jugoistočnim krajevima Avarske države dala je podstreka za teritorijalnu ekspanziju starobugarske podunavske države, koja je za Kruma i Omortaga u prvoj trećini IX. vijeka dostigla svoju vojnu kulminaciju. Poslije zaključenja 30-godišnjeg mirovnog ugovora sa Carigradom (815.-816.) mogao je kan

Omortag glavnu pažnju i brigu obratiti očuvanju zapadnih oblasti bugarske države od opasnosti sa strane velike franačke monarhije, moćnog Karla Velikog (koja je slavenska plemena u sjeverozapadnim krajevima Bugarske podsticala protiv bugarske vlasti). Omortag je pokrenuo vojnu u Istočnoj Panoniji i potisnuo je Franke iz oblasti Drave (827.-829.)

Ima osnova vjerovanje da je Ljudevit Posavski (Panonski), kao vazal franački, u svojoj vlasti zakratko držao Panoniju Srijemsku. Vazalstvo Panonske Hrvatske je poslije Ljudevita dano njemačkim knezovima. U vrijeme podjele franačkog carstva među nasljednike Karla Velikog, franačka moć u Panoniji opada.

Za vrijeme Kruma (802.-814.) i njegovih nasljednika, Bugarska proširuje svoju vlast i u dio Slavonije, tako da su hrvatski knezovi kao vazali franačke države s njim ratovali. U Srijem su Bugari prodrli za vrijeme kana Ormutagoma (Omortaga) 814.-831., a najveći uspone Bugarske dostiže za vrijeme cara Simeona (803.-827.).

Srijemom, koji je u geografskom, upravno-političkom i upravno-crkvenom pogledu obuhvaćao područje između Save i Dunava, od Banoštora preko Petrovaradina, SLANKAMENA, i Zemuna do Mitrovice-Sirmiuma, pod vlašću je Bugara od 827. do 1018. godine. Po Konstantinu Porfirogentu (913.-959.), Srijem pod Bugarskom za vrijeme moćnog Simeona graničio se na sjeveru sa Pečenezima, na istoku sa Mađarima, na zapadu sa Francima, a na jugu sa Hrvatskom.

Simeon je 926. godine poslao svojega vojskovođu, vojvodu Alogobotura sa velikom vojskom na Hrvatsku, ali ga je Tomislav, hrvatski kralj, teško porazio. Ruski ljetopisac Nestor bilježi taj znameniti događaj riječima: „Simeon pođe na Hrvate i pobjeđen bi od Hrvata”. Isti poraz Bugara spominju kasnije i grčki ljetopisci. Porazom Bugara od Hrvata rasplinuše se sve velike osnove Simeona, te bugarska zvijezda poče tamniti, a kad umre 27.V.927. car Simeon, za njegova sina Petra, Bugarska je sve više propadala, dok napokon nije postala bizantskom pokrajinom.

Poslije franačko-bugarskog i bugarsko-hrvatskog ratovanja nemamo sve do kraja X. vijeka nikakvih vijesti o Srijemu. Nije moguće utvrditi da li je Srijem poslije osvajanja od Bugarske po caru bizantskom, Ivanu I. Cincikizu (Cimicxu, Ciniskiju) došao stvarno pod vlast Carigrada ili je sačuvao neovisnost.

U Bizantu dolazi do građanskog rata, kojega koristi Samuilo (976.-1014.). On ujedinjuje sve makedonske Slavene u jednu državu. Osvojio je Tesaliju, Epir, došao do zidina Soluna, osvojio je šire područje Drača, podunavsku Bugarsku do Crnog mora, Srbiju i najzad Srijem. Pred kraj X. vijeka dolazi do zaključenja mirovnog ugovora između cara Samuila i mađarskog kralja sv. Stjepana. Predmet ugovora bio je Srijem, koji se prostirao među Savom, Dunavom i Dravom.

„*Slankamen kroz povijest*”
Marko Kljajić

- *Nastavit će se* -

Susret veterana - Gyöngyös

KRAJOLIK - ZRAK - LJUDI - VINO

Da duh Europe živi i na starim kotačima automobila i motocikla, pokazalo se i ove godine na 12. motosusretu veterana koji je održan od 29.-31. kolovoza 1997. godine u Gyöngyösu u Republici Mađarskoj.

Na ovogodišnjem sastanku vozača starih automobila i motocikla sudjelovala su 74 vozila. Svi sudionici su bili smješteni nedaleko od grada Gyöngyösa u kolegijumu Više šumarske škole koja se nalazi na živopisnim obroncima Matre. Inače, Matra važi za najviši dio Republike Mađarske koji je poznat kao zračno lječilište te turističko mjesto, a što je najznačajnije posjeduje specifičnu mikroklimu što doprinosi razvoju bogate faune i flore, posebice gajenju vinove loze.

Ovaj susret veterana organiziran je ove godine u znaku berbanskih dana: „Gyöngyösi szüreti napok”.

Natjecanje vozača sastojalo se od dva dijela: od vožnje po itineru pri čemu su vozači dobili određenu maršrutu po kojoj su u određeno vrijeme trebali biti na kontrolnim točkama. Tu su morali proći posebne probe kao što je primjerice: cijedenje određene količine mušta, provlačenje štapa kroz otvore na određenim ploham, vezivanje vinove loze na stup, te stići na određeni cilj vozeći motocikl. Vrijeme se mjerilo, a najuspješniji natjecatelji dobili su za ovu priliku posebno pakirano vino sa grbom i etiketom „12. Gyöngyösi veteránautó találkozó” od lokalne samouprave Nagyréde Község. Cio tijekom vožnje po itineru bio je vrlo profesionalno osmišljen, pravci su vrlo pregledno bili urađeni te

većih primjedaba od natjecatelja nije bilo. Natjecanje se odvijalo na živopisnim padinama Matre između šuma i brojnih vinograda po kojima je ovaj krajolik vrlo poznat. Natjecatelji su saznali i

mnoge pojedinosti o bogatoj povijesti naselja kroz koja su prošli, kao što je grad Gyöngyös, izgrađen na južnim padinama Matre.

Gradom je proglašen 1334. godine od strane Károly Roberta, dok su za duhovni i vjerski život mnogo doprinijeli franjevci gradnjom crkava i manastira. Grad je bio poznat kao grad vrijednih zanatlija, trgovaca i proizvođača vina, a ovu tradiciju i dandanas njeguju.

Od puno naselja i predjela, natjecatelje je najviše opčinilo jedno malo mjesto Feldebrő poznati vinogradarski krajolik znamenit po vinu Harslevelü koji je višestruki pobjednik raznih vinskih degustacija i natjecanja.

Ovo mjesto je poznato po specifičnoj arhitekturi kao što je Debrői crkva sa svojim rano romanskim zid-

nim freskama. U ovom mjestu se nalazi bezbroj vinskih podruma, a najveći podrum je onaj gdje je bio sahranjen mađarski kralj Aba Šamuel. Inače, vrlo je znakovito da ceo krajolik odiše jakim kršćanskim nasljeđem, o čemu svjedoči arhitektura građevina, način privređivanja, kao i način ponašanja ljudi u tom regionu.

Dvodnevna manifestacija je završena generalnom proslavom na gradskom trgu pri čemu je organizirana vožnja spretnosti, kao i podjela nagrada najboljim natjecateljima. Na ovom susretu među automobilima su dominirala vozila francuske proizvodnje kao najstarija i naoriginalnija, dok su kod motocikala dominirali njemački motocikli poput N.S.U. i BMW-a. Cio tijekom natjecanja pratila je ekipa Duna TV-a te se procjenjuje da je susret vidjelo 100.000 gledatelja.

Nakon završnog ručka natjecatelji iz Njemačke, Austrije, Jugoslavije su se oprostili jedan od drugog u nadi u skori susret, a svima je bilo jasno da je na ovim susretima najvažnije druženje, promicanje tradicije, a nagrade dolaze same po sebi. Svaki učesnik natjecanja je ujedno i pobjednik nad vremenom i tehnikom.

Alexander Molzer

Vox populi

KONAČNO PRAVI IZRAZI!

Pišem Vam povodom aktuelne situacije u Crnoj Gori i Republici Srpskoj. U prvogospoda Đukanović - Marović-Milica P. Đurišić, javno izjavljuju preko medija da neće gosp. Milošević, a niti niko sa strane, postavljati niti birati rukovodstvo Crne Gore. Ova njihova izjava morala bi kod svakog civilizovanog i demokratski nastrojeno građanina izazvati duboko poštovanje i najveću pohvalu. Jednom rečju - to je demokratija na delu! i to u duhu one narodne da svako bude gazda na svome.

U drugoj - Republici Srpskoj, konkretno u Banja Luci, načelnik policije javno optužuje - citiram: „uz blagoslov Karadžića, organizatori kriminala u RS Momčilo Krajišnik, Dragan Kijac i Gojko Klič-

ković”... Još izjava Ljubiše Savića „Mauzera” - citiram: „Moji borci su recimo, ginuli na bihaćkom ratištu od municije i oružja koje su ovi sa Pala prodavali Musli-manima, a nama naređivali da napadamo Bihać. Da se zna ko je u ovom ratu zaradio hotel, a ko protezu koju zbog prazne državne kase mora sam da kupi. Bila je to jedna velika prevara” - kraj citata.

Ova njegova zadnja rečenica me podseti na intervju čoveka koji se ne boji, pod naslovom „Prijevarena na fronti” (u „Glasu ravnice” travanj 1992. god.). Da su koji slučajem ovakve izjave davane u ranijem periodu, „letelo bi perje”, a zasigurno i glave! Danas narod pomalo, ali i sve smelije i otvorenije počinje iznositi istinu

na videlo jer je to uostalom neophodno i radi uspostavljanja poverenja među narodima. U tom cilju, kad - tad će izići na videlo svi koji potpadaju pod kategoriju „ratni zločinac”, „ratni profiter” itd., a svakako mogu očekivati i zasluženu kaznu. Navedene izjave nisu nikakvo „petokolonaštvo” niti izdaja, a kako neki žele da ih protumače, već je to u stvari stvarni pomak ka demokratizaciji i zdravijem suživotu koji je nezamisliv tamo gde zločinci i dalje slobodno šetaju, a uz to još i dalje žive „na visokoj nozi”, od, zna se, čijih i kakvih novaca.

Poštovani čitaoci, kako domaći, tako i u dijaspori, srdačan pozdrav svima!

Miloš Vasiljević

KONCERT IRINE JAŠVILI U SUBOTICI

Subotički ljubitelji glazbe imali su prvi put priliku ovog ljeta čuti koncert istaknute i zaslužne violinistice Irine Jašvili. Uz klavirsku suradnju Đura Rajkovića iz Petrovaradina izvela je u subotičkoj Gradskoj kući cjelovečernji koncert. Iz koncertnog rasporeda bilo je jasno da umjetnica želi prirediti vrhunsko uživanje u ozbiljnoj glazbi. Naslov rasporeda glasio je „Veče sonata”. Izvedene su Sonata u e-molu J. S. Bacha, Sonata br. 1 u D-duru L. v. Beethovena i Sonata u A-duru C. Francka. Dubina sadržaja i

zanimljivost ovih skladbi zahitijevaju od izvođača veliku usredotočenost i odgovornost pri njihovom izvođenju. Dojam koji je umjetnica ostavila na slušatelje, svjedočio je o njenom iskrenom i zreлом muziciranju.

Povod ovom koncertnom nastupu bila je želja umjetnice da se i ovoj sredini predstavi kao violinistica. Naime, Irina Jašvili djeluje u vojvođanskoj sredini od 1994. godine, kada je postala profesoricom violine na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Prije nastupa u

Subotici imala je koncert u Zrenjaninu 2. travnja 1997. i u Kikindi 8. svibnja ove godine, također uz klavirsku suradnju Đura Rajkovića.

Budući da odnedavno radi kao profesorica violine i u subotičkoj srednjoj glazbenoškoli, njeno je učešće u glazbenom životu Subotice više nego poželjno.

Ovaj ljetni koncertni nastup upravo je početak takve njene glazbenoumjetničke prakse na ovom tlu.

Duro Rajković

INTERVIJU - JEL DIVAN NA SAMO (4.)

- I ko je na koncu dovršijo disnotor?

- Ko bi? Bireši. Ova dvojica se posli ručka, a ručalo se čime je džigerica bila gotova, a upo je tamo i koji komadić mrsa, oždrali ko magarci, tako da su i užnu prispavali, al zato se prid večeru probudili na frišku divenicu i krvavicu.

- Pa kako to, domaćin nije zakuvavo divenice?

- Ajde, biž. To su radili oni koji su morali i mi ženske. Ta sramota bi bilo da se na disnotoru niko nije opijo, a domaćin mora pokazat primerom. Neg, oš ti izgurat do kraja.

- Ja oću, al oćel vaša rakija?

- E, pa živi bili pa vidili! Uvik je rakija bila ta koja je ostala na astalu, a rakijaš pod astalom.

- Neg da mi nastavimo.

- Šta još nisi susto? Pa nek ti bidne. Znaš, ono između prvog i drugog rata, tako guralo se. Gazde su dobro živili, a bireš i komencijaši, pa bireški.

- Bireš znam šta je, al šta vam to dođe komencijaš.

- Znaš, komencijaši su bili po salašima. Radijo je gazdi za komenciju, što bi kazli, za ono što poide on i njegova familija. Gazde baš i nisu zdravo volili komencijaše, jel su zdravo puno dice imali. A šta će čeljad dok su mlada? Nema televizora, radija, bijoskopa, pa već znaš ta, sirotinjska zabava. Daklem, gazda je davu žita, slanine, a bolji i pekmeza i masti, pa niki put i žensko prase, da bi ovaj mogo odranit krmaču. Tele, to je bilo zdravo naritko. No bivalo je i tog. Ako je komencijaš čemugod onda gazde pošalje čovika u vatrenjaču, jel suvaju

da melje, a on kobajage, nadgleda imanje. Ta nije da to nije znao komencijaš, al šta će? Moro je ćutit i trpit ko pajvan u suvaji.

- A jel ča Lozija bijo aktivan u politiki?

- Šta je? Ta da nije bio toliko aktivan, ne bi ni bijo toliko puta ben. Pa već sam ti kazla, ta valjdar nema partije u kojoj nije bijo, al uvik kasno i uvik se izlajo na krivom mistu. Jedino valjdar nije bijo sa pašićevcima, oću kast četnikima. Mani ji, oni su gadni To je tako prošlo niko vrime, a znaš ti naše Bunjevce. Nikad ne znadu šta su, jel šta bi tili bit. Gospod Bog ji ne mož složiti. Ta ne znaš koji je pametniji od kojeg, a još kad se dobro nakvase, svaki bi bijo prisednik, pa makar i u svom šoru, a niko nikom neda puta ni odvida. Ta šta kažu, kaki smo, tako nam i iđe. Ajde, kaži mi ko je bijo bolji domaćin, paor, od nas? A sad vidi! Posli ovi ratova, svi niki bolje razumidu i znadu di triba prodat žito, kuruze, jel josag. Kadgod se marva jel svinji pišice tirali u Kaćmar, Baju jel Segedin. A sad, zadruga, a plate ti i ako plate, kad njim padne na pamet. Tako ti je to moj sinko. Al, jeto vidiš, i to je prošlo. Vrime se počelo mutit. Ubili kralja Šandora, Talijani se narogušili, Hitler tira niku pravdu, a kad su ušli u niku koaliciju zajedno znala sam ja da tu dobrog biti neće. Ta i ovaj moj se dao u kortešovanje, al friško je završijo. Moš mislit, tamo digod na Klisi u mijani naljosko se s ovim Stipićanima i kazo da su balu proglasili kraljom, a stričko mu pazi na mamu.

- I?

- Šta i? Bijo je ben od žandara i ondak je bijo miran sve dok Madžari nisu došli.

- Šta će mu Madžari?

- Ta i ja se to pitam, al tvrda glava pa oće u njilaše, a tu su malo kumovali i ostale gazde. E ondak, a u to vrime su viđeniji ljudi već imali radijo, digod čuvo da se ustaši u Rvackoj i Bosni boridu protiv četnika i komunizma, i mal nije očo da bidne ustaša.

- Pa zašto nije?

- E, tu mu ja nisam dala. Triba radit ris, a on će meni ustašovat.

- Čekajte, koliko ja znam on je bijo i partizan.

- Jeste, otac ga njegov. Uteko je pod jesen četrdeset četvrte, al se zato vratijo na kopačinu četrdeset pete i falijo se kako je on izvijo švabove iz Baranje priko Batine i vijo ji sve tamo do Šikloša i Vilanja. Ta čak se falijo, da je i odlikovanja dobijo, al jeto, razdilijo je drugovima, ko, Bože moj, za uspomenu i dugačko sićanje. No kaki je bijo, mož bit da je to i istina, jel puno nji je još smišnije pripovitke ispriporidalo. Ta jeto ti niki, neću ji imenovat, al svi koji su rođeni prije četrdeset prve, prvoborci su i dobili borme masne penzije. Dobro, sad je i to crklo. Ne dobivadu penzije ni oni koji su stvarno zavridili.

Bać Stipan

- *Nastavit će se* -